

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ
ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови**

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ ініціали, прізвище
«__» _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

**на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 035 «Філологія»
на тему: «Етимологія та сучасна інтерпретація фразеологізмів
німецькомовної глютонічної комунікації»**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ЛН-91мп
Василенко Оксана Володимирівна _____

Науковий керівник:

к. філол. н., доц. Дзикович О. В.

Рецензент: _____

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з
праць інших авторів
без відповідних посилань
Студентка _____

Київ 2020

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність (спеціалізація) – 035 Філологія (035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ініціали,

прізвище

«___» _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студентці**

Василенко Оксані Володимирівні

1. Тема дисертації «Етимологія та сучасна інтерпретація фразеологізмів німецькомовної глутонічної комунікації», науковий керівник дисертації: Дзикович Ольга Володимирівна, доц. каф. теорії, практики та перекладу німецької мови, к. філол. н., доц., затверджені наказом по університету від 29.10. 2020 р., № 3165.
2. Термін подання студентом дисертації: 27.11.2020 р.
3. Об'єкт дослідження: фразеологічні одиниці з глутонічним компонентом у німецькій мові.
4. Предмет дослідження: лінгвокультурологічні особливості фразеологізмів з глутонічним компонентом.
5. Перелік завдань, які потрібно розробити:
 - 1) виявити основні ознаки фразеологізмів;
 - 2) проаналізувати діяльність дослідників гастрономічного дискурсу;
 - 3) дослідити історію походження фразеологізмів глутонічної комунікації;
 - 4) визначити особливості німецьких фразеологізмів з глутонічним компонентом на основі порівняльного аналізу з українською фразеологією.
6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу: 6 джерел.

7. Орієнтовний перелік публікацій: стаття у науковому журналі.

8. Дата видачі завдання: жовтень 2019 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	<i>План. Теоретична частина (1 та 2 розділи)</i>	<i>28.01.2020</i>	<i>вик.</i>
2	<i>3 Розділ</i>	<i>05.10.2020 – 30.10.2020</i>	<i>вик.</i>
3	<i>Чернетка роботи</i>	<i>01.11.2020 – 15.11.2020</i>	
4	<i>Робота готова до остаточної перевірки на плагіат та пишеться відгук наукового керівника</i>	<i>16.11.2020 – 26.11.2020</i>	<i>вик.</i>
5	<i>Зшита робота знаходиться на кафедрі</i>	<i>27.11.2020</i>	<i>вик.</i>

Студентка

О.В. Василенко

Науковий керівник дисертації

О.В. Дзикович

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, та списку використаної літератури, який налічує 31 джерело. Загальний обсяг роботи 86 сторінок.

Фразеологічні одиниці наочно ілюструють традиції того, чи іншого народу, його історію, спосіб життя, географічне положення, яка об'єднана однією культурою, відображають у собі своєрідність світосприйняття. Саме фразеологізми віддзеркалюють культурний досвід народу, виконуючи роль культурних стереотипів. Німецька фразеологія є багатою та різноманітною. Особливе місце в ній займають фразеологічні одиниці глютонічного дискурсу, які становлять не лише кількісно чисельну, а й образно багату групу. Однак часто розуміння таких фразеологізмів викликає певні труднощі у носіїв інших мов. Саме тому так важливо досліджувати цю сферу.

У роботі було розглянуто роль гастрономічних лексем у фразеології; з метою виявлення особливостей німецької фразеології було проаналізовано та здійснено порівняльний аналіз фразеологізмів німецької та української мов з глютонічним компонентом; проведено дослідження «гастрономічних» фразеологічних одиниць для виявлення їх національно-культурної специфіки.

Актуальність дослідження фразеологізмів обумовлена тим, що фразеологічна система будь-якої мови має національно-культурну специфіку. Той чи інший об'єкт у певній культурі існує у специфічному оточенні, властивому лише відповідній культурі, має культурно обумовлені асоціативні зв'язки. Дослідження фразеологічних одиниць дозволяє розглянути повний спектр національних конотацій та простежити особливості національного менталітету того, чи іншого народу, показати розбіжне та спільне в культурі.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці з глютонічним компонентом у німецькій мові.

Предметом дослідження є лінгвокультурологічні особливості фразеологізмів з глютонічним компонентом.

Метою цієї роботи є визначення особливостей німецькомовної картини

світу шляхом аналізу фразеологічних одиниць глютонічної комунікації.

Поставлена мета передбачає вирішення низки **завдань**:

- виявити основні ознаки фразеологізмів;
- проаналізувати діяльність дослідників гастрономічного дискурсу;
- дослідити історію походження фразеологізмів глютонічної комунікації;
- визначити особливості німецьких фразеологізмів з глютонічним компонентом на основі порівняльного аналізу з українською фразеологією.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в роботі вперше представлені та проаналізовані в порівняльному аспекті фразеологізми глютонічної комунікації, що дає ключ до пояснення основ світогляду нації.

Практичне значення роботи полягає у розширенні уявлень про фразеологізми з гастрономічним компонентом в німецькій мові, а також можливості використання матеріалів дослідження для подальших наукових пошуків.

Матеріалом дослідження слугували фразеологізми, відібрані методом суцільної вибірки з фразеологічних словників [4; 7; 24; 26; 28; 29]. Загальний обсяг вибірки складає 419 фразеологізмів в німецькій та українській мовах.

Методи дослідження: описовий (такі прийоми, як аналіз порівняння, зіставлення, узагальнення, класифікація аналізованого матеріалу); систематичний метод.

Публікації. Основні положення і результати дослідження роботи висвітлено в публікації, а саме: 1 стаття у науковому журналі «Молодий вчений» №10 (86) жовтень 2020 р.

Ключові слова: *фразеологічні одиниці, етимологія, глютонічна комунікація, національна гастрономічна культура.*

ABSTRACT

The master's dissertation consists of an introduction, three sections, conclusions to each of them, general conclusions, and a list of references, which has 31 sources. The total volume of the work is 86 pages.

Phrase units clearly illustrate the traditions of a nation, its history, way of life, geographical location, which is united by one culture. It is phraseology that reflects the cultural experience of the people, playing the role of cultural stereotypes. German and Ukrainian phraseology is rich and varied. A special place in it is occupied by phraseological units of gluten discourse, which are not only quantitatively numerical, but also figuratively rich group. However, often the understanding of such phraseology causes some difficulties for speakers of other languages. That is why it is so important to explore this area.

The paper analyzes the phraseology of German and Ukrainian languages with a gluten component, which reflects the uniqueness of the worldview of Germans and Ukrainians; the role of gastronomic tokens in phraseology is considered; a study of "gastronomic" phraseological units in order to identify their national and cultural specifics.

The relevance of the study of phraseology is due to the fact that the phraseological system of any language has national and cultural specifics. An object in a certain culture exists in a specific environment, peculiar only to the corresponding culture, has culturally conditioned associative connections. The study of phraseological units allows us to consider the full range of national connotations and to trace the features of the national mentality of a nation, to show the differences and commonalities in culture.

The object of research is phraseological units with a gluten component in German.

The subject of research is the linguo-cultural features of phraseology with a gluten component.

The aim of this work is to determine the features of the German-language picture of the world by analyzing the phraseological units of gluten communication.

This goal involves solving a number of **tasks**:

- identify the main features of phraseology;
- analyze the activities of researchers of gastronomic discourse;
- to investigate the history of the origin of phraseology of gluten communication;
- to determine the features of German phraseology with a gluten component on the basis of comparative analysis with Ukrainian phraseology.

The originality of the work is that the work for the first time presents and analyzes in a comparative aspect of the phraseology of gluten communication, which gives the key to explaining the foundations of the worldview of the nation.

The practical value of the work is to expand the understanding of phraseology with a gastronomic component in the German language, as well as the possibility of using research materials for further research.

The research material was phraseology of gastronomic discourse, selected by the method of continuous sampling from phraseological dictionaries [4; 7; 24; 26; 28; 29]. The total sample size is 419 phraseologies with a gluten component in German and Ukrainian.

Research methods: descriptive (such techniques as analysis of comparison, comparison, generalization, classification of the analyzed material); systematic method.

Publications. The main provisions and results of the study are covered in the publication, namely: 1 article in the scientific journal "Young Scientist" №10 (86) October 2020.

Key words: *phraseological units, etymology, glutonymic communication, national gastronomic culture.*

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	2
ЗМІСТ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ.	9
1.1 Проблема дефініції поняття «фразеологізм»	9
1.2 Фразеологія в широкому розумінні та у вузькому розумінні	12
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛЮТОНІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	14
2.1 Сучасний стан дослідження глютонічного дискурсу.....	14
2.2 Сутність поняття «глютонічний дискурс»	16
РОЗДІЛ 3 ЕТИМОЛОГІЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ГЛЮТОНІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ	19
3.1 Етимологія фразеологізмів з глютонічним компонентом	19
3.2 Дослідження фразеологічних одиниць з глютонічним компонентом в німецькій та українській мовах	28
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84

ВСТУП

В останні роки зріс інтерес до проблем співвідношення мови і культури, мови і етносу. Саме тому активізувалися дослідження, присвячені мовній картині світу того чи іншого народу. Не менш актуальними стали дослідження, присвячені порівняно зіставному вивченню фразеології споріднених і неспоріднених мов.

Фразеологізми наочно демонструють спосіб життя, географічне положення, історію народу, традиції тієї чи іншої спільноти, яка об'єднана однією культурою. Саме фразеологічні одиниці віддзеркалюють культурний досвід народу, виконуючи роль культурних стереотипів. Не зважаючи на свою «прив'язаність» лише до обмеженої кількості носіїв мови, фразеологізм займає в мовному просторі свою помітну нішу, є його повноцінним елементом.

У роботі було розглянуто роль гастрономічних лексем у фразеології; з метою виявлення особливостей німецької фразеології було проаналізовано та здійснено порівняльний аналіз фразеологізмів німецької та української мов з глютонічним компонентом; проведено дослідження «гастрономічних» фразеологічних одиниць для виявлення їх національно-культурної специфіки.

Актуальність дослідження фразеологізмів обумовлена тим, що фразеологічна система будь-якої мови має національно-культурну специфіку. Той чи інший об'єкт у певній культурі існує у специфічному оточенні, властивому лише відповідній культурі, має культурно обумовлені асоціативні зв'язки. Дослідження фразеологічних одиниць дозволяє розглянути повний спектр національних конотацій та простежити особливості національного менталітету того, чи іншого народу, показати розбіжне та спільне в культурі.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці з глютонічним компонентом у німецькій мові.

Предметом дослідження є лінгвокультурологічні особливості фразеологізмів з глютонічним компонентом.

Метою цієї роботи є визначення особливостей німецькомовної картини світу шляхом аналізу фразеологічних одиниць глютонічної комунікації.

Поставлена мета передбачає вирішення низки **завдань**:

- виявити основні ознаки фразеологізмів;
- проаналізувати діяльність дослідників гастрономічного дискурсу;
- дослідити історію походження фразеологізмів глютонічної комунікації;
- визначити особливості німецьких фразеологізмів з глютонічним компонентом на основі порівняльного аналізу з українською фразеологією.

Методи дослідження: описовий (такі прийоми, як аналіз порівняння, зіставлення, узагальнення, класифікація аналізованого матеріалу); систематичний метод.

Матеріалом дослідження слугували фразеологізми, відібрані методом суцільної вибірки з фразеологічних словників [4; 7; 24; 26; 28; 29]. Загальний обсяг вибірки складає 419 фразеологізмів в німецькій та українській мовах.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в роботі вперше представлені та проаналізовані в порівняльному аспекті фразеологізми глютонічної комунікації, що дає ключ до пояснення основ світогляду нації.

Практичне значення роботи полягає у розширенні уявлень про фразеологізми з гастрономічним компонентом в німецькій мові та, а також можливості використання матеріалів дослідження для подальших наукових пошуків.

Публікації. Основні положення і результати дослідження роботи висвітлено в публікації, а саме: 1 стаття у науковому журналі «Молодий вчений» №10 (86) жовтень 2020 р.

Структура й обсяг роботи. Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, та списку використаної літератури, який налічує 31 джерело. Загальний обсяг роботи 86 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

1.1 Проблема дефініції поняття «фразеологізм»

Фразеологізми є свідченням яскравості, багатогранності мови. Саме у фразеологічних одиницях простежується відображення історії того чи іншого народу, його побут, своєрідність культури тощо. Образи, закладені в фразеологічних одиницях є відображенням національної самобутності народу, саме тому фразеологія часто носить яскраво виражений національний характер.

Люди, які вивчають іноземні мови, часто стикаються з фразеологізмами в усній та письмовій мові. Особливістю цих виразів є те, що вони не можуть бути перекладені «слово в слово», і не містять прямого значення. В результаті, такі словосполучення доводиться просто запам'ятовувати, або шукати переклад в спеціальних джерелах. Однак, попри всі труднощі, пов'язані з їх вживанням, фразеологізми надають мові яскраве емоційне забарвлення.

Під час перекладу фразеологізмів постає питання про їх заміну повними еквівалентами. Однак такий переклад може призвести до втрати опису особливостей менталітету носіїв тієї чи іншої мови. Зберегти національні риси можна, наприклад, якщо дати дослівний переклад цього стійкого словосполучення, і в виносці пояснити особливості й семантичне значення фразеологізму [13].

Попри те, що розділ фразеології викликає певні труднощі для тих, хто вивчає іноземну мову, після опанування фразеологізмів, рівень володіння мовою різко зростає. Завдяки знанню фразеології, можна коротко і точно висловити свою думку.

Зважаючи на те, що фразеологізми відіграють важливу роль у мові, існує значна кількість робіт присвячених їх вивченню. В різний час вивченням фразеології займалися такі вітчизняні та закордонні вчені, як Ш. Балі, В. Фляйшер, В. Виноградов, Н. Амосова, Н. Алефиренко, О. Кунін, І. Теплякова, М. Шанський, П. Жукова, А. Смирницький, О. Молоткова, Я. Бечко та інші.

Питання вивчення фразеологічних одиниць справедливо вважається одним

зі складних, оскільки існують різні точки зору щодо визначення самого поняття «фразеологізм» і науки про них, що призводить до різноманітних тлумачень основних понять і різних аспектів їх розгляду.

Фразеологія, як самостійна лінгвістична дисципліна виникла у двадцятому столітті, завдяки відомому швейцарському лінгвістові Шарлю Баллі. Він перший систематизував словосполучення на рівні їх стійкості у своїй книзі «Французька стилістика».

У нашій роботі, перш за все, ми розглянемо, що входить до поняття «фразеологізм».

Як зазначалося раніше, у сучасній лінгвістиці дослідники по-різному інтерпретують термін «фразеологізм». Мовознавці застосовують різну термінологію, щоб позначити одне і те ж поняття (стійке словосполучення, фразеологічна одиниця, ідіома, фразеологізм, фразема, фразеологічний зворот тощо).

У вітчизняну науку термін «фразеологізм» уперше ввів В. Виноградов. На його думку, фразеологізм є самостійною мовною одиницею, яку характеризують відповідні диференційні ознаки. До таких ознак для фразеологізмів В. Виноградов відносив:

1. фразеологічне значення;
2. компонентний склад;
3. граматичні категорії [2].

Т. Шіпан у книзі під назвою «Лексикологія сучасної німецької мови» термін фразеологізм характеризує як: «стійку єдність, до складу якої входить більше ніж одне слово» [23].

Відомим лінгвістом Г. А. Молочко було запропоновано таке визначення фразеологічних одиниць: фразеологізмами є словосполучення, що виражають поняття не їх прямою назвою, а образно-описово, наприклад:

Zu Hilfe kommen – helfen; es ist gang und gäbe – oft;

Ані рудої миші – безлюдно; вітер у голові – легковажний.

О. Кунін сформулював сутність фразеологізму такою лаконічною квінтесенцією: «Фразеологічні одиниці – це стійкі сполучення слів з повністю або частково переосмисленим значенням» [2].

А. М. Бабкін стверджує, що в кожній мові існують стійкі образні звороти, які створюються в мові подібно слову, а не відтворюються як словосполучення і пропозиції. Такі обороти мають назву фразеологізми [3].

В. П. Жуков вважає, що значення більшості фразеологізмів не можна визначити значенням окремих компонентів (через те, що вони позбавлені семантичної самостійності). Тим більше, не можливо визначити значенням слів вільного вживання, які входять до змінного словосполучення такого ж лексичного складу [12].

На думку Н. М. Амосової, фразеологізми – це одиниці тексту, тобто словосполучення, в яких неможливо замінити один з компонентів, не змінивши значення всього словосполучення, а також значення елементів, залишених без зміни.

Отже, незважаючи на значну кількість досліджень фразеологізмів, загальноприйнятого визначення і класифікації фразеологічних одиниць не існує і сьогодні. Вчені дають різні визначення фразеологічним одиницям.

З усього вищесказаного можна зробити наступні висновки: фразеологізми – це стійкі вирази, які дуже важко, а часом і неможливо взагалі перекласти буквально. Вони зустрічаються у всіх мовах і тим самим викликають труднощі у вивченні. Але, незважаючи на це, фразеологізми є частиною культури, «дзеркалом», що відображає всі сфери життя людини, і залишаються незмінними протягом довгого часу. Ми вдаємося до використання таких словосполучень в момент мовлення, коли хочемо передати ті почуття й емоції, які найкраще висловити в завуальованій формі, тим самим підкреслюючи своє ставлення до тієї чи іншої ситуації, що склалася. Фразеологізми не можуть існувати окремо від контексту, і завжди вимагають основи, з якої і можна вивести їх смислове навантаження в даний момент мови [13].

1.2 Фразеологія в широкому розумінні та у вузькому розумінні

Окрім, проблеми визначення сутності поняття «фразеологізм» та належності виразів до тієї чи іншої класифікації фразеологізмів, на сьогодні також суперечливими залишаються питання обсягу і меж фразеологічного складу мови.

Вчені розмежовують дві основні фразеологічні концепції, які зазвичай сприймаються як взаємовиключні.

Існує вузький та широкий підхід вивчення фразеології, що розрізняються в залежності від об'єкта й предмета цієї науки.

Одні вчені обмежують предмет фразеології лише певною групою стійких словосполучень, значення яких не можливо визначити зі значень слів з яких вони складаються і виступають семантично-перетвореними з'єднаннями слів, що співвідносяться зі словом і отримали статус номінативних одиниць. Таку думку можна простежити у працях таких вчених, як В. П. Жукова, А. М. Бабкіна, Н. Ф. Алефиренко.

Об'єктом вивчення фразеології в цьому випадку визнаються стійкі поєднання слів і стійкі вирази; предметом – їх властивості та категоріальні ознаки. Так, зокрема, деякі фразеологи не визнають мовного статусу крилатих виразів, які не відповідають міркам «ідіоматичності» та «еквівалентності слову». Додатковим аргументом у відмові прийняти мовний статус значної частини крилатих виразів є «клеймо» крилатості.

При широкому підході вивчення у якості предмета фразеології, крім номінативних, розглядаються всі стійкі вирази та комунікативні одиниці, в число яких входять зокрема, крилаті вирази, прислів'я, приказки, паремії тощо.

Внаслідок цього, предмет фразеології розширюється завдяки семантично-перетвореним стійким сполученням, що співвідносяться не тільки зі словом, а також з виразом. Крім номінативних, до складу фразеології відносять також і комунікативні одиниці (прислів'я, крилаті вирази тощо).

Однак, як зазначає Н. Ф. Алефиренко, не зважаючи на відмінності, жодну з цих концепцій не варто ігнорувати.

Отже, слідом за вченим, ми вважаємо, що обидві точки зору можна

об'єднати в загальну теорію на тій підставі, що «вони відображають основні, закладені в самій природі мови, закони: парадигматичні та синтагматичні механізми об'єднання одиниці мови в мовну систему в цілому і, відповідно, в кожному з її окремих підсистем».

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛЮТОНІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

2.1 Сучасний стан дослідження глютонічного дискурсу

Низка сучасних лінгвістичних робіт присвячена вивченню мовної концептуалізації одного з найважливіших факторів життєдіяльності людини – сфери, пов'язаної із приготуванням та споживанням їжі та напоїв. Все, що відбувається з народом, все, що він створює протягом століть, тією чи іншою мірою відбивається в мові, формуючи особливості національної мовної картини світу. Соціальні зміни безпосередньо впливають на гастрономічні переваги народу, формуючи нові кулінарні тенденції й культуру харчування. Проблема вивчення традицій харчування пов'язана не лише розвитком лінгвістики, але і з соціокультурним запитом, якого вимагає сучасний стан глобалізованого суспільства.

Основними особливостями глютонічного дискурсу вважаємо його національно-специфічну й особистісну спрямованість. Він містить такі фактори як ознаки національної культури, гендерні, соціальні характеристики. Якість, асортимент продуктів відрізняється в різних етносів, а мистецтво виготовлення й поїдання їжі є найдавнішою галуззю людської діяльності, у якій виявляються національно-специфічні, соціально-специфічні й економічно-специфічні етичні й естетичні норми поведінки [11].

Харчування – це одна з важливих форм побутового фізичного існування людини, яка вербалізується в різних текстах, зокрема в кулінарному рецепті, який ми ідентифікуємо як завершену у змістовому сенсі картину, за допомогою якої до аудиторії доноситься певна інформація, настрій, оцінка, тому глютонічний дискурс передає через нього не лише інформацію про приготування страви.

Доцільним вважаємо звернути увагу на праці, предметом дослідження яких є особливості утворення та структурування мовленнєвого жанру «кулінарний рецепт». Г. Москалюк описує основні характеристики німецького кулінарного тексту, але не сучасного, а який відноситься до періоду Пізнього Середньовіччя (XIV-XVI ст.). Характерну роль автор відводить заголовку, що залишається актуальним і для сучасних рецептів, а також здійснює детальну систематизацію

кулінарної лексики.

Вважаємо доцільним звернути увагу на ще одну групу досліджень, пов'язаних з питанням кулінарної метафори (Бойчук О. С., Дормідонтова О. О., Пахомова І. В.).

Гастрономічні метафори формують значний фрагмент мовної картини світу носіїв мови. Джерелами їх походження є об'єкти, які належать до різних концептуальних сфер: людина, рослина, тварина. Отже, можемо стверджувати, що гастрономічна метафора є одним із важливих засобів реалізації гастрономічного коду національної культури. Особливою ознакою такого виду метафори є наявність у ній оцінювального компонента, який може бути виражений експліцитно чи імпліцитно. О. Дормідонтова використовує у своєму дослідженні як фіксовані гастрономічні метафори (лексикографічні джерела), так і оказіональні (різні види дискурсу).

У своєму висвітленні гастрометафори як лінгвокультурного явища О. Бойчук, крім власне лінгвістичних метафоричних категорій, вказує на соціокультурні фактори, які впливають на розвиток сучасного стану мови.

У дослідженні І. Пахомової застосований діахронічний когнітивний підхід до вивчення процесу метафоризації. Слід зазначити, що в усіх згаданих працях автори застосовують онтологічний підхід стосовно дослідження метафор.

Загалом концепт «їжа», який відображає національно-культурну специфіку уявлень про харчування, є багатовимірним ментальним утворенням, що актуалізується через певні лінгвістичні засоби.

О. Савельєва поділяє глобальний концепт «їжа» на багато мікроконцептів: назви страв, напоїв, продуктів та ін. Номінації їжі надають інформацію про лінгвістичні тенденції, зумовлені різними факторами.

Автор Алхаидри Басим Хасан обрав для дослідження лише субстантивну групу гастрономічного номінування, поділивши її на низку лексико-семантичних підгруп, а також окреслив ту іменну частину гастронімів, яка входить до складу фразеологічних одиниць, що відіграють значну роль у формуванні їх семантики.

Я. Браницька дослідила питання мотивації французьких гастрономів, а

також типи їх мотиваційних найменувань, лінгвокультурну специфіку мотиваційних феноменів.

У дослідженні О. Приймак, аналізу підлягають терміни та сполуки кулінарної лексики, які в будь-якій національній кухні через певні соціально-історичні фактори становлять значний відсоток.

Підсумовуючи сказане, зауважимо, що з одного боку, існує чимала кількість досліджень комплексної системи фахової професійної кулінарної лексики, проте з іншого – проаналізовані дослідження є частковими. До того ж, при аналізі кулінарної термінології конкретної мови можна спиратись лише на теоретичні дані досліджень, оскільки необхідно враховувати лінгвістичні чинники досліджуваної мови.

2.2 Сутність поняття «глютонічний дискурс»

Гастрономія, поряд з мовою, є одним з найважливіших інструментів освоєння іншої культури. Вона є важливим компонентом ментальності народів. Гастрономія відображає релігійні погляди, побут і спосіб життя представників різних національностей. Тому і не дивно, що кухні різних народів світу відрізняються від нашої. Гастрономія – це частина культури. Традиції, пов'язані з їжею, її приготуванням, вживанням відрізняють представника одного народу від іншого.

Дослідники використовують різні назви для позначення глутонічного дискурсу. Так, П. Буркова, Н. Головніцька, А. Земскова використовують поняття «гастрономічний дискурс»; О. Савельєва пропонує термін «кулінарно-гастрономічний дискурс»; А. Олянич, Є. Бараташвілі пропонують вживати термін «глютонічний дискурс».

Доцільним вважаємо порівняти праці П. Буркової та Н. Головніцької, в яких можна знайти спільне стосовно:

1. Суті власне поняття «дискурс», який, згідно з Н. Д. Арутюновою, визначається як «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами, як мовлення, занурене в життя [1, с. 136-137], має мас-медійний характер,

особистісно-зорієнтований, проявляється у побутовій сфері;

2. Учасників комунікативного процесу, а саме: адресант (автор – у П. Буркової, працівники закладу громадського харчування – у Н. Головницької) та адресат (людина, яка має намір готувати – у П. Буркової, відвідувач закладу – у Н. Головницької);

3. Хронопоту, тобто традиційний час прийому їжі (сніданок, обід, вечеря) в обидвох авторів.

Однак у досліджуваних джерелах можна констатувати наявність певних розбіжностей щодо вірогідності використання терміна «гастрономічний дискурс». На думку П. Буркової учасники дискурсу можуть бути не наділені особливими професійними якостями: якщо автор рецепту повинен володіти певними кулінарними практиками, то адресат може і не мати кулінарних навичок, а місце їхньої комунікації – кухня. Таким чином, дискурсивну «політику» можна розглядати як кулінарний дискурс. У праці Н. Головницької активним учасником у дискурсі виступає професійна експертна група (шеф-кухар, кухарі, ресторанны критики), яка передбачає високий рівень професіоналізму та володіння термінологією; стосунки адресанта із пасивним учасником дискурсу відбуваються швидше на основі довіри, аніж знань, тому на прикладі такого типу дискурсу можемо говорити про ще практично не досліджений у лінгвістиці ресторанный дискурс, який, крім спілкування у форматі кулінар-гість, містить цілу низку гастрономічної термінології, яка стосується спілкування кухарів-професіоналів, а також фахові коментарі ресторанны критиків.

Схожим за реалізацією у дискурсі основних дискурсивних цілей та стратегій є дослідження англійського гастрономічного дискурсу А. Земської, в якому можемо спостерігати «суміш» кулінарного та ресторанны дискурсу, функція якого – атрактивна.

А. В. Олянич, автор терміну «глутонія», реалізує поняття «глутонічний дискурс», об'єднуючи при цьому різні дискурсивні практики (гастрономічну, кулінарну), оскільки репрезентує процесуальні лексичні парадигми здобування, обробки, презентації та споживання їжі. Він зазначив, що гастрономічний дискурс

– це особливий вид комунікації, пов'язаний зі станом харчових ресурсів і процесами їх обробки та споживання [22 с. 168].

На відміну від презентації дискурсивних характеристик А. Олянича, автор Є. Бараташвілі обмежує рамки параметрів глютонічного дискурсу та ставить у центр дослідження споживацький потенціал лінгвокультурного концепту «їжа» та етнічні особливості сфери харчування.

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що гастрономія включена у кулінарію як особливий вид діяльності, але має вужчі характеристики, зокрема, стосовно використовуваних для приготування продуктів, а кулінарія має перевагу щодо процесуальної термінології. Під глютонією розуміємо споживання їжі, відповідно глютонічний дискурс слід співвідносити радше із презентацією та споживацькими процесами, аніж із процесом обробки їжі.

Отже, ми розуміємо гастрономічний, або глютонічний дискурс як особливий вид вербально-соціального дискурсу, метою якого є здійснення певного виду комунікації, а саме глютонічної. Це фрагмент тексту, текст або сукупність текстів, що пов'язаний(і) з процесом харчування, а також врахування учасників, умов, способів спілкування, середовища, в якому протікає розмова (чи створення тексту), місце і час комунікації, цілі та мотиви, а також жанр і стиль мовлення. На сьогодні повного визначення цього поняття не існує, оскільки це явище може бути розглянуто з різних позицій.

РОЗДІЛ 3 ЕТИМОЛОГІЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ГЛЮТОНІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

3.1 Етимологія фразеологізмів з глютонічним компонентом

У складній мовній системі існує сукупність маркерів, які є носіями й джерелами національно-культурної інформації та найяскравіше відображають національно-культурну специфіку народу. Особливу роль в цій системі відіграє фразеологічний склад мови, оскільки в образному складі його одиниць втілено світобачення етносу. Аналіз фразеології дозволяє доповнити мовну картину світу певної національної спільноти.

Як ми знаємо, харчування є найважливішим компонентом культури народів світу. Воно становить основу життєдіяльності людства. Навколо їжі будується значна частина світосприйняття і діяльності людини. Звичайно, мотив їжі знаходить своє відображення й у фразеології. Фразеологізми, в яких згадується їжа, є в будь-якій мові.

Глютонічна лексика будь-якої мови характеризується національною специфікою. Її аналіз допомагає отримати цінні відомості для реконструкції й розуміння мовної картини світу носіїв відповідних мов.

Фразеологічні одиниці містять образно-символічний зміст, пов'язаний зі стравами традиційної кухні, а також їх функціонування на побутовому і сакральному рівнях, втілює «кулінарний код» національної культури, який можна розглядати як засіб національної ідентифікації й самоідентифікації.

Особливості національної гастрономічної культури найбільш повно відображені у фразеології. Як зазначає К. В. Смирнова: «Вживання їжі як культурний феномен призводить до необхідності ціннісного осмислення світу через метафору або фразеологію» [25].

Фразеологічні одиниці з гастрономічним компонентом становлять значну частину фразеологічного фонду української та німецької мов. Наприклад: *мало каші з'їв; сметаною вареників не зіпсуєш; хлібом не годуй; die Milch abrahmen; sein eigenes Brot essen; in den sauern Apfel beißen* тощо. Завдяки своїй лаконічності й образотворчості вони володіють великою комунікативною значущістю. При

цьому розуміння відображених в них особливостей національної культури, історії, менталітету викликає певні труднощі у носіїв інших мов.

Загальне значення більшості фразеологізмів не можливо зрозуміти, виходячи зі значень окремих компонентів, тобто вони є ідіоматичними. Г. Мелех зазначає, що позитивне чи негативне уявлення щодо образу продукту харчування формується у людини завдяки певним концептуальним ознакам, які є базовими для утворення метафоричного значення. Ми виділяємо у продукті певну концептуальну ознаку, за допомогою свого раціонального чи чуттєвого досвіду: форма, колір, запах, консистенція, цінність продукту, власні уподобання тощо [21].

Brot/хліб. Так, хліб, як один із життєдайних продуктів з давніх-давен посідав чільне місце у сфері харчування, що відобразилось у системі фразеології: хліб як символ життя. Його нестача символізує бідність (*ein Gesicht machen, als hätten einem die Hühner das Brot weggefressen*), але з іншого боку, як повсякденний інгредієнт харчування хліб означає щось звичне, буденне (*für ein Stück Brot*). Крім того, хліб сприймають як прототип харчування (*Brot und Spiele*), як винагороду (*die Kunst geht nach Brot*), важкі умови праці (*ein hartes Brot sein*), вживання символіки хліба у біблійному контексті (*jemandem Steine statt Brot geben*) [20].

В Україні, як і в багатьох інших країнах, хліб отримав символічне значення, став символом добробуту, гостинності, хлібосољства, здоров'я та багатства, чогось украй потрібного та необхідного у житті людини. Народні уявлення про матеріальні статки або скруту обов'язково пов'язувались із хлібом (*їсти сухий хліб* – жити в нестатках, у бідності, нужді); (*жити собі та хліб жувати* – вести нормальний, матеріально забезпечений спосіб життя).

Якщо аналізувати використання глютонічного компонента «хліб» в українських фразеологізмах, то можна побачити, що його часто вживають разом з сіллю. Зазвичай ці фразеологізми означають гостинність, товаришування, дружні стосунки, допомогу, а також матеріальний статус людини. Наприклад: ділитися останнім шматком хліба – виявляти співчуття, доброту, людяність у ставленні до когось.

У німецькій мові є повний аналог фразеологізму *хліб та (і) сіль!* – *Salz und Brot*, Але вони мають зовсім різне значення та спосіб вживання. Так, у німецькій мові «*Salz und Brot*» – *символ простої, здорової їжі, а в українській «хліб та (і) сіль» – символ гостинності.*

Pfeffer/перець. Серед прянощів у німецькій мові найчастіше у фразеологізмах вживається лексема «*Pfeffer*» для позначення далекої відстані через те, що перець привезений у Німеччину здалеку (*jemand soll bleiben, wo der Pfeffer wächst*), гостроти смаку (*Pfeffer im Hintern haben*) [20].

У стародавні часи прянощі надходили до Європи зі Сходу. Цінувалися вони дуже високо. За фунт мускатних горіхів, наприклад, давали трьох-чотирьох овець або корову. До цього періоду належить виникнення французької приказки «дорого як перець», оскільки перець цінувався в той час буквально на вагу золота, а то і вище. У XVI столітті часто можна було почути, як у бік заможних купців, які збагачувалися на торгівлі перцем, лаялися: «*Pfeffersack*» (мішок з перцем). Назва цієї прянощі зустрічається в цілому ряді фразеологічних одиниць: *das ist starker Pfeffer!* – *це вже занадто!*; *j-m Mäusedreck als Pfeffer verkaufen* – *зухвало обдурити*; *du sollst dahineilen, wo der Pfeffer wächst!* – *забирайся звідси до чорта в зуби!*; *j-d ins Pfefferland wünschen* – *посилати кого-н. геть, під три чорти.*

Останні два фразеологізми містять натяк на те, що перець привозили з дуже далеких країн.

В українській фразеології компонент «перець» може використовуватися як характеристика людини. Наприклад: «з *перцем* (з *перчиком*)», тобто дуже запальний, гарячий, гострий на язик. Також лексема «перець» може вживатися у фразеологізмі у значенні суворо покарати кого-небудь: «*всипати (дати) перцю комусь*» [20].

Ei/яйце. «*Das Ei des Kolumbus*» – *Колумбове яйце.* Так говорять, коли йдеться про несподіване і просто розв'язання складного питання. Існує легенда, що під час обіду у кардинала Мендози, один з гостей, після того, як вислухав розповідь Колумба про відкриття Америки, викрикнув: «Так це ж так просто!». І тоді відомий на весь світ мандрівник попросив його поставити яйце на стіл. Гість

не зміг цього зробити, а Колумбові, який надбив яйце з одного кінця, вдалося це зробити [3].

Bier/пиво. Не можна сказати, що пиво було якимось особливо національно-специфічним напоєм німців. Інші народи теж п'ють пиво. Але не можна не погодитися з В.М. Водовозовою, коли вона пише: «Пиво є настільки німецьким винаходом, що вся Німеччина, сміливо можна сказати, тече цим пінистим напоєм бурштинового, блідо-жовтого, бурого або молочно-бурого кольору. Пристрасть до пива та вміння чудово готувати його характерна риса німців і цим вони відрізнялися вже з найдавніших часів» [6].

Ця обставина надає фразеологічним одиницям, до складу яких входить іменник *Bier*, певної національної своєрідності, й цим пояснюється велика кількість фразеологізмів з компонентом *Bier*, наприклад: *Dickes Bier mit j-m tachen* – *приятелювати, водитися, мати справу*; *Wie saures Bier ausbieten* – *намагатися позбутися, здихатися*; *Holt Bier* – *запропаститися*.

Фразеологізм *fluchen wie ein Bierkutscher* *лятися як візник* (досл. *лятися як пивний візник*). *Bierkutscher* – візник пивоварного заводу, характерна постать для Берліна кінця XIX століття. В цей час в Берліні з'являються перші великі пивоварні заводи. Готова продукція розвозилася по місту на конях, а візники отримали прізвисько *Bierkutscher* [19].

Honig/мед. У фразеологізмі *lachen (grinsen, strahlen) wie ein Honigkuchenpferd* – *сміятися, посміхатися, сяяти як мідний таз* (досл. *сміятися, сяяти як медовий пряник у формі коня*), відобразився старий звичай німців пекти до Різдва, як і до інших свят, різні за формою булочні вироби. «У різних областях пекли вироби різної форми: так, в Оснабрюці в формі зайця (символ родючості) та коня, в Тюрингії – жінки з колесом, в інших місцях – у формі кільця, зірки, коліс, оленя, плетінки тощо. Частину цих печених виробів дарували, частину з'їдали самі, частину давали худобі» [26].

Nuß/горіх. Лісовий горіх (ліщина), плоди ліщини здавна вважалися символом життя, життєвої сили й родючості. Зарослі ліщини вважаються (в народних повір'ях) місцем, де народжуються діти. Ця особливість знаходить своє

відображення у фразеологічній одиниці *in die Hasen (Haselnusse) gehen* – *питу на побачення з дівчиною; вступити в любовні відносини з дівчиною (ще до її заміжжя)*. Загальновідомо, що лісові горіхи в якості подарунка на Різдво і Новий рік вважаються знаком любові. Але з іншого боку, лісовий горіх, його розмір, асоціюється з чимось маленьким, незначним, нікчемним, до того ж негативну оцінку у фразеологічній одиниці містить прикметник: *eine hohe (taube) Nuß* – 1) *дрібниця*; 2) *порожня людина*.

Як відомо, лісовий горіх квітне рано навесні ще до розпускання листя, росте дуже швидко і дає багато плодів (горіхів). Цікаво, що ще на початку століття в Берліні в районі Schöneweide були густі зарослі ліщини. Тому одна з вулиць і називається Haselwerderstraße. Відбиток колишньої ролі в житті народу і колишньої поширеності цього чагарнику можна зустріти і сьогодні. Наприклад, капітель західного леттнер собору в місті Наумбург прикрашена ліпними зображеннями гілок лісового горіха з плодами. Середньовічні майстри використовували для своїх орнаментів мотиви природи, що оточувала місто. Околиці міста Наумбурга були покриті зарослями ліщини.

Горіхи взагалі (волоські або лісові) відіграють значну роль в становленні фразеологічних одиниць німецької мови, що, як можна припустити, пояснюється поширеністю в силу сприятливих кліматичних умов горіхового дерева в Німеччині і як наслідок цього – роллю горіха в побуті німців [19].

Kartoffel/картопля. Перші спроби введення картоплі в польову (городню) культуру в німецьких державах і у Швейцарії робилися між 1720-40 рр. І це було не просто. Пізніше картопля стає однією з провідних культур в сільському господарстві Німеччини. Однак у сучасній німецькій мові налічується не така вже й велика кількість фразеологізмів з компонентом Kartoffel, наприклад: *daher der Name Bratkartoffeln!* – *так ось воно що!*; *eine Kartoffel im Strumpf haben* – *ходити в драних панчохах*; *die Kartoffeln von unten wachsen sehen* – *лежати в могилі*.

Добре відомий фразеологізм: *rin in die Kartoffeln, raus aus den Kartoffeln* – *то так, то сьак; то туди, то сюди (про суперечливі накази)*. Походження цього фразеологізму пов'язане з ім'ям Фрідріха Вюльфінга (Friedrich Wülfing), який

розповів на сторінках журналу «*Fliegende Blätter*» історію про військові навчання солдатів, які то повинні були зайняти позицію на картопляному полі, то залишити поле, тому що воно не давало укриття для солдатів. Таким чином, фразеологізм підтверджується літературним джерелом з 1881 року [19].

Spargel/спаржа. Спаржа є однією з найдавніших овочевих культур. Згідно з записами, що збереглися, перша плантація спаржі в Німеччині з'явилася в 1567 році у місті Штутгарт [19].

Спаржа вважається делікатесом. Вона відноситься до ранніх овочів і містить велику кількість вітаміну С. У їжу вживають молоді, соковиті зелені пагони. Довжина молодих пагонів і лягла в основу утворення фразеологізмів з цим глютонічним компонентом: *den Spargel quer essen können* (досл. їсти спаржу поперек) фразеологізм має значення: 1) мати дуже великий рот; 2) бути хвальком [19].

Butter/масло. Фразеологізм *Butter auf dem Kopf haben* (мати пір'ячко на пуску. Мати сумнівну репутацію) – знаходить своє пояснення в сільському укладі життя. Селянки мали звичай носити на ринок масло на продаж в кошику на голові. Так виникло прислів'я: *wer Butter auf dem Kopfe hat, soll nicht in die Sonne gehen*, скорочена форма якого стала вживатися самостійно.

Bohne/квасоля. Значення квасолі було таке велике в період середньовіччя, що вона нерідко називається дослідниками «середньовічною картоплею». Селяни базуючись на досвіді навчилися цінувати чудові рослини – горох, квасолю та сочевицю, які використовували як корм для худоби, їжу для людей та добриво для ґрунту [18].

Рослина квасолі в'ється навколо високої підпірки, і це стало підставою для порівняння: *dürr, lang wie eine Bohnenstange* – худий, довгий як жердина;

Сухі пагони квасолі дають тверду і міцну соломку. Це лягло в основу порівнянь: *etw. ist hart, zah wie Bohnenstroh* – бути дуже міцним; *er hat Bohnen in den Ohren* – він не чує, у нього квасолини у вухах.

Раніше існувала традиція запікати квасолину у святковому пирозі. Так, наприклад, на свято Бобового короля (*Bohnenfest*), молоді дівчата ворожили, як

скоро вони вийдуть заміж: хто швидше знайде квасолину в пирозі, той побереться першим. З цим звичаєм асоціюється вираз: *j-d hat die Bohne gefunden* – кому-н. пощастило (досл. знайти квасолину).

На солдатському жаргоні з XVIII ст. кулі називали *blaue Bohnen* (асоціація за кольором і формою з кулями для кременевої рушниці *Flinte*). Форма кулі, що нагадувала квасолю, була невдалою для стрільби з голчастої гвинтівки. Згодом, вона була замінена іншою кулею, яка була значно довшою і мала форму жолудя, вийнятого з чашечки.

Маленький розмір квасолі ліг в основу фразеологізмів *nicht die Bohne; keine Bohne*, що вживаються як посилення при запереченні в значенні «нічогосінько», «анітрохи».

Hopfen/хміль. На півночі Німеччини, де садівництво через клімат не могло успішно розвиватися, особливо старанно вирощували хміль.

Ячмінне пиво (брага) було відомо і в давнину, але застосування хмелю для пивоваріння – відкриття середньовіччя, перша вірогідна згадка про нього була знайдена в XII столітті [19].

Перші хмільники в Німеччині з'явилися ще в XIII столітті. Головним стимулом для розвитку хмелярства було пивоваріння. Центрами пивоваріння в XIV–XV ст. були міста Тюрингії, Гессена, Саксонії, Вестфалії та північні прибережні міста, на півдні – Баварія. Хміль був багатством багатьох бюргерів; це пояснює, чому під час воєн знищувалися і хмільники [19].

Однак тільки з XIV ст. хміль став товаром, яким торгували купці багатьох міст. Інтенсивне вирощування хмелю, його роль в житті населення не могли не відбитися в мові й не залишити свій слід серед фразеологізмів: *Hopfen und Malz, Gott erhalt's* (досл. хміль та ячмінь дай Боже нам кожен день).

Хміль і ячмінь, а точніше, продукт штучного пророщування зерен ячменю, солод, який застосовується для виготовлення пива, символізують працю: *an (bei) jmdm. ist Hopfen und Malz verloren* – марна праця (намагатися переконати кого-н. або схилити його до чого-н.), *xтось невиправний* (досл. тут пропали і хміль, і солод). *Da ist Hopfen und Malz verloren* – це справа пропаща (безнадійна), тут

нічого не поробиш.

Хміль – кучерява рослина, досягає 5-8 метрів у висоту. З огляду на високий зріст, хміль потрібно підпирати за допомогою довгих жердин. Це стало підставою для стійкого порівняння *dürr (lang) wie eine Hopfenstange* – худий (довгий) як жердина.

Хміль – дуже примхлива культура, тому в народі кажуть: *der Hopfen will jeden Tag semen Herrn sehen* [19].

Kümmel/кмин. Кмин не тільки пряність, кмин був необхідний також для приготування пива. І сьогодні кмин охоче використовується як приправа до різних страв.

Маленький розмір зерен кмину ліг в основу фразеологізмів. Бажання розщепити і без того дуже маленьке зернятко кмину асоціюється з абсолютно непотрібною, безглуздою справою: *Kümmel spalten* – копатися в дрібницях; бути педантом.

Район міста Галле і басейн річки Заале славилися тим, що там вирощувався в великих кількостях кмин, тому цей район жартома називали «Kümmeltürkei», а студентів з цієї місцевості «Kümmeltürken» (явний натяк на те, що кмин в давні часи привозився до Європи зі Сходу). Згодом цей зв'язок був просто забутий, і слово стало вживатися для негативної характеристики. Звідси: *arbeiten, schuften, rennen wie ein Kümmeltürke* – 1) надриватися (на роботі); 2) мчати щодуху.

Apfel/яблуко. Яблуко – відомий символ усієї світової культури. З давніх часів воно символізувало родючість, любов і пізнання. Яблуко фігурує в біблійних переказах і міфології, в казках та легендах, а також в численних літературних творах. Не оминув цей символ і фразеологію.

Постійне використання образу яблука в міфах і казках (народних, літературних, авторських) і художніх творах не випадкове. Цей символ, що йде своїм корінням в історію народу, наповнений глибоким філософським і людським сенсом, відображає світогляд і культуру народу, його мудрість. Не випадково образ яблука зберігається в народних традиціях, культурі й сьогодні. Яблуко дуже вдало і точно «з'явилося» в німецьких та українських фразеологічних одиницях:

«*Der verbotene Apfel*» – заборонений плід; «*ein fauler Apfel macht zehn faule Äpfel*» – від одного гнилого яблука увесь віз згниє; «*i яблуку ніде впасти*» – дуже багато людей; «*червоне яблучко, та всередині черв'ячок*» – що добре зовні, те може бути поганим всередині.

Salz/сіль. Сіль займає особливо важливе місце серед спецій. Фразеологізми із цим компонентом загалом негативно конотовані (*J-n ins Salz hacken*) [20]. В українській фразеологічній системі збереглися давні міфологічні уявлення про сіль та також, загалом, мають негативну конотацію: «*сіль тобі в очі*» – вживають як усталену формулу застереження від зурочення; «*сіль тобі на язик*» – бажати комусь невдачі, всього поганого, проклинати когось.

Milch/молоко. З давніх часів молоко вважалося еліксиром життя, їжею богів. Воно символізувало безсмертя та відродження, турботу, доброту, родючість й достаток.

Образ достатку відображений в численних міфах і переказах, не оминув він і фразеологію. Достаток біблійної «землі обітованої» відображається тим, що там «тече молоко й мед»: *das Land, wo Milch und Honig fließt* – молочні ріки і кисільні берега (про країну казкового достатку).

Символ материнства і духовного виховання. Молоко є символом материнства. Як вважає М. Л. Ковшова, образ фразеологізму «*mit der Muttermilch einsaugen*» – «всмоктувати (вбирати) з молоком матері» (добре засвоювати з перших днів народження), походить від уявлення про харчування як про природне засвоєння організмом людини чогось і позначає процес посиленого, глибокого сприйняття речей. Вбирати означає не просто поглинати їжу, а перейматися духовним началом, куштувати духовну їжу [15].

Символ краси і здоров'я: *ein Mädchen wie Milch und Blut aussehen* – дівчина – кров з молоком (має квітучий, здоровий вигляд).

Кислі, гострі та гіркі продукти чи страви викликають негативні асоціації (*ein sauberer Herr; das kannst du dir sauer kochen*), на відміну від поживних чи солодких, які виявляють тенденцію до позитивної конотації у німецькій фразеології (*Süßholz raspeln*). Продукти харчування, які були відомі здавна і

доступні кожному (хліб, сіль, яйце, суп) ототожнюються із чимось буденним (*in die Suppe fallen*), незначним, а продукти більш витончені (масло, пиріг, сметана) символізують собою матеріальний добробут (*як вареник у маслі*) [20].

Отже, дослідження етимології фразеологізмів допомагають зануритися в історію народу, дізнатися про традиції, побут та звичаї людей інших країн. А це, в свою чергу, дозволяє краще зрозуміти особливості менталітету та сприяє налагодженню стосунків між представниками різних країн.

3.2 Дослідження фразеологічних одиниць з глутонічним компонентом в німецькій та українській мовах

Нами було здійснено дослідження фразеологічних одиниць з глутонічним компонентом в німецькій та українській мовах, а саме:

- за допомогою тематичної класифікації;
- методом визначення конотації фразеологізмів;
- порівняльного аналізу.

Тематична класифікація фразеологізмів

За допомогою тематичної класифікації ми виокремили одинадцять груп фразеологічних одиниць в німецькій та українській мовах, а саме: «Фрукти»: яблуко, груша банан; «Овочі»: картопля, квасоля; «Пиво»; «М'ясні продукти»: ковбаса, сало; «Яйця»; «Мед»; «Ягоди, сухофрукти, горіхи»: ожина, родзинки, горіх; «Приправи»: перець, сіль, кмин; «Борошняні вироби»: хліб, макаронні вироби; «Молочні продукти»: молоко, масло, сир; та «Готові страви»: суп, каша, бутерброд.

Матеріал дослідження склала суцільна вибірка з шести фразеологічних словників [4; 7; 24; 27; 28; 29]. Загальна кількість розглянутих фразеологічних одиниць з глутонічним компонентом в німецькій та українській мовах склала 371 приклад. На матеріалі німецької мови було проаналізовано 224 фразеологізми, в українській – 147 відповідно.

Рисунок 3.1 – «Відсоток фразеологізмів з глютонічним компонентом у німецькій мові»

Проаналізувавши фразеологізми з глютонічним компонентом в німецькій мові можна зробити висновок, що однією з найчисленніших груп (21%) є група «Борошняні вироби». До неї входять вироби з тіста і зокрема хліб, який є сакральним і основним продуктом харчування для багатьох країн, і Німеччина не є виключенням. Наведемо приклади фразеологізмів: *eigen Brot nährt am besten* – свій хліб ліпший; *nach Brot gehen* – шукати заробітку; *sein Brot haben* – мати свій заробіток.

Інші групи фразеологізми з глютонічним компонентом зустрічаються не так часто. На другомі місці знаходяться фразеологізми з групи «М'ясні продукти»: 12%. Приклади фразеологізмів: *das ist ein hartes Brot* – хліб здобутий у помі чола; *so eine giftige Nudel!* – от уїдлива людина!

Однакова кількість фразеологічних одиниць знаходиться у групах «Яйця» (*seine Eier in fremde Nester legen* – звалювати з хворої голови на здорову) та «Готові страви» (*die Brocken aus der Suppe fischen* – виловлювати найкращі шматки) по 10% у кожній групі, та у групах «Овочі» (*rin in die Kartoffeln, raus aus*

den Kartoffeln – то так, то сьак; то туди, то сюди (про суперечливі накази)), «Мед» (Honig reden – говорити медові речі, багато обіцяти, лестити) і «М'ясні продукти» (es ist j-m Wurst – кому-н. байдуже, наплювати на все) – 5%.

До найменшої групи відносяться фразеологізми з категорії «Пиво» (*dicke Bier mit j-m machen – приятелювати, водитися, мати справу*) – 4%. Не можна сказати, що в німецькій мові мала кількість фразеологізмів з лексемою «пиво», але ми не змогли об'єднати цей продукт харчування з іншою тематичною групою і тому отримали такий результат.

Рисунок 3.2 – «Відсоток фразеологізмів з глютонічним компонентом в українській мові»

В українській мові також переважає кількість фразеологізмів з тематичної групи «Борошняні вироби» (16%). Наприклад: *їсти чужий хліб – бути на чиемусь утриманні.*

Друге місце посідають фразеологізми з тематичної групи «Мед» (13%): *як (коли) мед, то й ложкою – вживається для вираження надмірного прагнення до чогось, як вияв надмірності в чому-небудь; занадто.*

І відповідно найменша кількість фразеологізмів з категорії «Пиво» (*молоде пиво шумить – молоді люди завжди більш запальні та енергійні*) та «Овочі» (*гадати (ворожити) на бобах – висловлювати безпідставні міркування*) – по 3%.

Порівняльний аналіз фразеологізмів

Матеріал дослідження склала суцільна вибірка з шести фразеологічних словників [4; 7; 24; 27; 28; 29]. Загальна кількість розглянутих фразеологічних одиниць в німецькій та українській мовах склала 419 прикладів. На матеріалі німецької мови було проаналізовано 224 фразеологізми, в українській – 195 відповідно.

Порівняльний аналіз фразеологізмів з глютонічним компонентом здійснювався за такими критеріями:

1. Наявність глютонічного компоненту в обох мовах
2. Співпадіння глютонічного компоненту

Класифікація фразеологізмів за конотативним значенням

Ми звернули особливу увагу на емотивно-оцінний конотат, тому що нас зацікавило, який емоційний фон мають фразеологізми з глютонічним компонентом.

Емотивно-оцінний конотат входить до складу дефініції у якості додаткової інформації, яка виникає завдяки переосмисленню значення і надає позитивну, нейтральну чи негативну оцінку ситуації.

Отже, ми розподілили фразеологізми на:

1. Фразеологізми з позитивним оцінним компонентом (фразеологічні одиниці, у значеннях яких закріплено схвалення як констатація соціально встановленої оцінки певного явища або предмета);
2. Фразеологічні одиниці із негативним оцінним компонентом (фразеологізми значення яких містить яскраво виражене несхвалення або осуд);
3. Фразеологічні одиниці із нейтральним оцінним компонентом (фразеологізми які не містять яскраво вираженого схвалення або несхвалення. До них відносяться переважно крилаті вирази, прислів'я, приказки та вигуківі вирази, які у більшості випадків просто констатують певний факт) [14].

Таблиця 3.1 – «Порівняльний аналіз фразеологізмів з глутонічним компонентом та класифікація за конотативним значенням»

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Apfel /яблуко»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
In den saueren Apfel beißen	Схиляти голову	Скоритися, змиритися з прикрою необхідністю	Ні	Ні	Негативна
Der Apfel fällt nicht weit vom Stamm	Яблуко від яблуні недалеко падає	Кажуть, порівнюючи батьків і дітей	Так	Так	Нейтральна
Es konnte kein Apfel zur Erde (fallen)	Яблуку ніде впасти	Великий натовп	Так	Так	Нейтральна
Ein Apfel, der runzelt, fault nicht bald	Чорний мак, та смачний	Іноді те, що зовні не привабливе, за внутрішнім змістом зовсім інше	Так	Ні	Нейтральна
Äpfel braten	Бити	Займатися	Ні	Ні	Негативна

	байдики	дурниціями			
Äpfel nicht essen mögen	Хоч ти і любя, а не добирайся до мого чуба!	Не бути охочим до любовних пригод	Ні	Ні	Нейтральна
Der verbotene Apfel	Заборонени й плід	Сильна спокуса, оволодіння якою може призвести до біди	Так	Ні	Негативна
Ein saurerer Apfel	Гірка пілюля	Щось неприємне, образливе	Ні	Ні	Негативна
Der Apfel der Zwietracht	Яблуко розбрату	Причина ворожнечі, суперечок	Так	Так	Негативна
Für einen Apfel und ein Ei	За пухлу душу	За безцінь, даром	Ні	Ні	Нейтральна
Mit faulen Äpfeln werfen	Закидати тухлими яйцями	Осміяти, освистати	Так	Ні	Негативна
Der Apfel schmeckt süß, um den man die Wache betrügt	Заборонена грушка солодка	Чого не вільно, те й кортить	Так	Ні	Нейтральна

Auch rote Äpfel sind wurmstichtig	Червоне яблуко, та всередині черв'ячок	Що добре зовні, те може бути поганим всередині	Так	Так	Негативна
Ein fauler Apfel macht zehn faule Äpfel	Від одного гнилого яблука увесь віз згниє	Так говорять, коли в якому-небудь середовищі одна лиха людина чинить поганий вплив на інших	Так	Так	Негативна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Brot/хліб»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
Wie der Acker, so das Brot	Який мельник, такий млин, який батько, такий син	Позначає схожість	Ні	Ні	Нейтральна
Arbeit gibt	Праця	Щоб	Ні	Ні	Нейтральна

Brot, Faulheit bringt Not	людину годує, а лінь марнує	досягти успіху, потрібно працювати			
Steht in Arbeit und Brot	Добувати хліб (свій)	Заробляти собі на прожиття, мати роботу	Так	Так	Нейтральна
In der Not schmeckt jedes Brot	Голодному здається кожен хліб за булку	Голодному все до смаку (смакує)	Так	Так	Негативна
Bekommt der Arme ein Stück Brot, so reißt es ihm der Hund aus der Hand	На бідного Макара всі шишки летять	Говорять зі співчуттям про покірну, убогу людину, з якою трапляють ся неприємно сті	Ні	Ні	Нейтральна
Brot im Hundestall suchen	Решетом у воді зірки ловити	Робити що-н. безглузде	Ні	Ні	Нейтральна
Das liebe Brot	Хліб насущий	Найважли віше,	Так	Так	Нейтральна

		найнеобхід ніше для існування кого-, чого- небудь			
Das ist ein hartes Brot	Тяжкий хліб	Заробітки, здобути важкою працею, великими зусиллями	Так	Так	Нейтральна
In Lohn und Brot bringen	Дати хліб у руки	Допомогти здобути кому- небудь засоби для існування	Так	Так	Нейтральна
J-m das Brot vom Munde stehlen	Відривати шматок хліба від рота	Віднімати заробіток у кого-н., позбавляти кого-н. шматка хліба	Так	Так	Негативна
Sein Brot mit Tränen essen	Їсти сухий хліб	Жити у нестатках, у бідності, нужді	Так	Так	Негативна
Anderer	Їсти чужий	Бути на	Так	Так	Негативна

Leute Brot essen	хліб	чисмусь утриманні			
Sein eigen Brot essen	Добувати хліб (свій)	Заробляти собі на прожиття	Так	Так	Позитивна
Sein Brot haben	Свій хліб (свої хліба) мати	Мати засоби для існування, здобути власними зусиллями; мати власні заробітки	Так	Так	Позитивна
Sein gutes Brot haben	Заробити добру копійку	Добре заробляти	Ні	Ні	Позитивна
Sich sein Brot sauer verdienen	Гнути (попогнути) спину	Тяжкою працею заробляти	Ні	Ні	Негативна
Dazu gehört mehr als Brot essen	Це не фунт родзинок	Не дрібниця, не жарт	Так	Ні	Нейтральна
J-d ißt das tägliche Brot	Оббивати пороги	Постійно ходити, приходити до кого- небудь, кудись	Ні	Ні	Нейтральна

J-d sieht aus, als hätten ihm die Hühner das Brot weggefressen	Зробити великі очі	Виглядати здивовано	Ні	Ні	Нейтральна
J-d kann mehr als Brot essen		Хто-н. багато чого може зробити			Позитивна
Wissen, auf welcher Seite das Brot gebuttert ist	Тертий калач	Бути досвідчено ю людиною	Так	Ні	Нейтральна
J-m ist sein Brot gebacken	Три чисниці до смерті (до віку)	Кому-н. лишилося недовго жити	Ні	Ні	Негативна
J-m etw. aufs Brot streichen	Вибивати (колоти) очі комусь	Докоряти кому-н. чим-н.	Ні	Ні	Негативна
J-n bei Wasser und Brot stecken	Посадити кого-н. на хліб і воду	Карати кого- небудь голодом, обмежуюч и найнеобхід нішим у їжі	Так	Так	Негативна
Bei Wasser	Перебивати	Жити	Так	Так	Негативна

und Brot sitzen	ся з хліба на воду	надголодь			
J-n in Lohn und Brot nehmen	Дати хліб у руки	Взяти на роботу кого-н	Так	Так	Нейтральна
In Arbeit und Brot kommen	Добувати хліб	Влаштуватися на роботу	Так	Так	Позитивна
In Lohn und Brot stehen	Постійно кусень хліба мати	Мати постійний заробіток, постійну роботу, бути влаштован им у житті	Так	Так	Позитивна
Nach Brot gehen	Шукати шматок хліба	Шукати заробітку	Так	Так	Негативна
J-n ums Brot bringen	Відбити (відібрати, перебити) хліб	Позбавити засобів існування, заробітку	Так	Так	Нейтральна
Da ist mir die Butter vom Brot gefallen	У мене серце у грудях обірвалося	Про сильне зворушенн я, викликане раптовим переляком,	Ні	Ні	Негативна

		несподіван ою прикрістю			
Der Mensch lebt nicht vom Brot allein	Не хлібом єдиним живе людина	Для людини бути ситою, жити в достатку не головне, є в житті важливіші цінності – духовні	Так	Так	Негативна
Fremder Leute Brot essen tut weh	Чужий хліб боком вилізе	Треба покласти ся на власні сили і всього досягати самотійно , бо за чужу допомогу завжди потрібно платити	Так	Так	Нейтральна
Anderer	Солодка	Все чуже	Так	Ні	Нейтральна

Leute Brot ist den Kindern Kuchen	морква, та в сусідовому городі	смачніше			
Man muß sich mit Brot behelfen, bis man Fleisch bekommt	Нема хліба – їж пироги	Задовольняйся тим, що маєш	Так	Так	Нейтральна
Wessen Brot ich esse, dessen Lied ich singe	Хто платить, той і музику замовляє	У певній ситуації диктує свої умови той, хто платить за все	Ні	Ні	Нейтральна
Ohne Brot ist schlimm gastieren	Красна ріка берегами, а обід пирогами	Це означає, що річка красива берегами, а обід – смачною, хорошою їжею	Так	Ні	Нейтральна
Eigen Brot nährt am besten	Ліпше свій хліб недопечений, ніж чужий	Краще своє недосконале, ніж чуже	Так	Так	Нейтральна

	перепечени й	погане			
J-m Butter aufs Brot schmieren	Мастити словами	Умаслюва ти, улещувати кого-н.	Ні	Ні	Негативна
J-m die Butter vom Brote nehmen	Урвати ласий шматок	Поживити ся за чий- н. рахунок; позбавити кого-н. ласого шматка	Ні	Ні	Негативна
J-m ist die Butter vom Brot gefallen	Сісти маком	Зазнати невдачі в чому- небудь	Так	Ні	Нейтральна
In anderen Land isst man auch Brot	Небо всюди однакове	Люди скрізь однакові	Ні	Ні	Негативна
J-n um Lohn und Brot bringen	Відривати шматок хліба від рота	Позбавлят и кого- небудь найнеобхід нішого, забираючи його собі	Так	Так	Нейтральна
Salz und Brot	Хліб-сіль	У німецькій	Так	Так	Негативна

		мові «Salz und Brot» – символ простої, здорової їжі, а в українській «хліб та (і) сіль» – символ гостинності			
Nicht das Salz zum Brote haben	Їсти сухий хліб	Не мати найнеобхіднішого; жити у нестатках, у бідності, нужді	Так	Так	Позитивна
Salz und Brot macht Wangen rot		Хліб та сіль рум'янять щічки			Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Bier/пиво»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компонента в обох мовах	Співпадіння глутонічного компонента	Конотація
Dickes Bier	Водити	Бути з	Так	Ні	Позитивна

mit j-m machen	хліб-сіть (хліб і сіть)	ким- небудь у дружніх стосунках; товаришув ати			
Wie saures Bier ausbieten		Намагатис я позбутися, здихатися			Негативна
Holt Bier	Піти за вітром	Запропаст итися, зникнути, пропасти	Ні	Ні	Нейтральна
Wie sauer Bier aussehe	Мати кислий вигляд	Мати невеселий, незадоволе ний вигляд	Ні	Ні	Негативна
Das Bier wurde j-m sauer	Бути не в дусі	У кого-н. зіпсувався настрій	Ні	Ні	Негативна
Das ist mein Bier		Це (вже) моя справа			Нейтральна
Beim Biere gibt's viel tapfere Leute		Пиво робить багатьох хоробрими			Позитивна
Bier auf Wein, das laß	Якщо вино і пиво, то	Добре пити вино	Так	Так	Нейтральна

sein, Wein auf Bier, das rat ich dir	буде диво. Пиво на вино – людині зовсім погано	після пива, а пиво після вина – погано			
Das ist nicht mein Bier	Моя хата скраю	Це не моя справа	Ні	Ні	Нейтральна
Fluchen wie ein Bierkutscher	Лаятися як чоботар	Вживати ненормати вну лексику, лихослови ти	Ні	Ні	Негативна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Birne/груша»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
Eine weiche Birne haben	Капусту замість голови мати	Бути недоумкув атим	Так	Ні	Негативна
Eins auf die Birne bekommen	Дістати на горіхи	Дістати прочухана	Так	Ні	Негативна
J-m eins auf die Birne geben	Всипати перцю	Дати прочухана	Так	Ні	Негативна
Auf die Birne	Дати	Лупцюват	Так	Ні	Негативна

klopfen	березової каші	и кого-н.			
Man äße gern die Birne, will aber nicht auf den Baum	Їв би кіт рибу, та в воду не хоче	Можливіст ь отримати щось бажане, пов'язане з ймовірним и негативни ми наслідкам и	Так	Ні	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Banane/банани»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
Dich hat man wohl mit einer Banane aus dem Urwald gelockt	Ти що, з неба впав?	Не усвідомлювати того, що зрозуміле для всіх	Ні	Ні	Нейтральна
Ausgerechnet Bananen!		Бач, чого захотів!			Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Suppe/суп/юшка»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
Eine recht breite Bettelsuppe	Чистісінька вода	Так говорять маючи на увазі беззмістовн у відповідь	Ні	Ні	Негативна
Die Brocken aus der Suppe fischen	Збирати вершки (на молоці)	Брати собі все найкраще	Так	Ні	Нейтральна
Jeden Tag Kartoffelsuppe!		Щодня одне й теж!			Негативна
J-m das Salz in der Suppe nicht gönnen	Такий, що галушки за спину не кине	Навіть найменшу дрібницю шкодувати для кого-н.	Так	Ні	Негативна
Nicht das Salz zur Suppe verdienen	Не заробляти навіть на шматок хліба	Терпіти матеріальні нестатки	Так	Ні	Негативна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Honig/мед»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компонента в обох мовах	Співпадіння глутонічного компонента	Конотація
Wo Bienen sind, da ist auch Honig	Гірко заробиш, солодко з'їси	Якщо добре попрацюєш, то будеш мати винагороду	Ні	Ні	Нейтральна
Wer die Bienen nicht pflegt, soll den Honig nicht schlecken	Хочеш їсти калачі – не сиди на печі	Все у світі здобувається людською працею	Так	Ні	Нейтральна
Ein Bienchen bringt nicht viel Honig zusammen	Одна бджола мало меду носить	Будь-яку справу краще робити разом	Так	Так	Нейтральна
Aus jeder Blüte Honig saugen wollen	Звідусіль збирати вершки	Мати з усього користь	Так	Ні	Нейтральна
J-m Honig um den Bart schmieren	Мазати комусь медом по губах	1. Говорити комусь щонебудь приємне (перев. з	Так	Так	Нейтральна

		корисливою метою). 2. Викликати в когонебудь почуття задоволення, радості, втіхи (перев. похвалою, лестощами і т. ін.); бути приємним комусь			
Honig reden	Лити медові речі	Говорити облесливо, нещиро; підлещуватися до когось	Так	Так	Нейтральна
Wo Honig ist, da sammeln sich die Fliegen	Де мед, там і мухи	Завжди знайдуться люди, готові скористатися будь-чим спокусливим	Так	Так	Нейтральна
Wer sich	Де мед, там	Завжди	Так	Так	Нейтральна

zum Honig macht, den benaschen die Fliegen	і мухи	знайдуться люди, готові скористатися будь-чим спокусливим			
Wer Honig lecken will, darf die Bienen nicht scheuen	Як нічим не ризикувати, то нічого й не мати	Іноді потрібно ризикнути, щоб досягти більшого	Ні	Ні	Нейтральна
Das Land, wo Milch und Honig fließt	Молочні ріки і кисільні берега	Так кажуть про країну казкового достатку	Так	Ні	Позитивна
Lachen (grinsen, strahlen) wie ein Honigkuchenpferd	Сміятися, посміхатися, сяяти як мідний таз	Сміятися; розпливатися в усмішці	Ні	Ні	Позитивна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Milch/молоко»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
Ein	Дівчина –	Має	Так	Так	Позитивна

Mädchen wie Milch und Blut aussehen	кров з молоком	квітучий, здоровий вигляд			
Die Farbe von geronnener Milch bekommen	Білий, як крейда	Збліднути, пополютніти	Ні	Ні	Негативна
Schwarze Kühe geben auch weiße Milch	І чорна корова біле молоко дає	Щоб мати правдиве враження про людину, судити потрібно не за зовнішнім виглядом, а по його справах	Так	Так	Нейтральна
Kühe, die am meisten brüllen, geben am wenigsten Milch	Хто багато говорить, той мало робить	Кажуть про того, хто провадить пусті балачки, розповідає про щось незначне, а на серйозні	Ні	Ні	Нейтральна

		справи йому часу не вистачає			
Das Land, wo Milch und Honig fließt	Молочні ріки і кисільні берега	Так кажуть про країну казкового достатку	Так	Так	Позитивна
Etwas mit der Muttermilch einsaugen	Всмоктувати (вбирати) з молоком матері	Добре засвоювати з перших днів народження	Так	Так	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Kartoffeln/картопля»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
Daher der Name Bratkartoffeln!	Ось де собака зарита!	Саме в цьому справжня причина, суть чого- небудь	Ні	Ні	Нейтральна
Eine Kartoffel im Strumpf haben		Ходити в драних панчохах			Негативна
Rin in die Kartoffeln, raus aus den		То так, то сяк; то туди, то			Нейтральна

Kartoffeln		сюди (про суперечливі накази)			
Jeden Tag Kartoffelsuppe!		Щодня одне й теж!			Негативна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Wurst/ковбаса»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
Bratwürste im Hundestall suchen	Решетом у воді зірки ловити	Робити що- н. безглузде	Ні	Ні	Негативна
Es ist j-m Wurst	Не гріє і (й) не знобить	Кому-н. байдуже, наплювати на все	Ні	Ні	Нейтральна
So wie der Mann geraten, wird ihm die Wurst gebraten	Яка пшениця, така й паляниця	Щоб щось добре мати – треба багато і важко працювати	Так	Ні	Нейтральна
J-d will immer eine besondere Wurst gebraten		Хто-н. претендує на особливу увагу до себе			Нейтральна

haben					
Gerade wie bei uns zu Land hängt man die Wurst auch an die Wand	Небо всюди однакове	Люди скрізь однакові	Ні	Ні	Нейтральна
Das kannst du in die Wurst hacken	Це нікуди не годиться	Хто-, що-небудь дуже поганий (погане), непридатний (непридатне) для чогось	Ні	Ні	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Brei/каша»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
Einen Brei anrühren	Заварити кашу	Почати неприємну справу	Так	Так	Негативна
Den alten Brei aufwärmen	Ворушити минуле	Згадувати минулі, неприємні події, вчинки	Ні	Ні	Негативна
Einen heißen Brei	Цідити крізь	Говорити нерозбірлив	Ні	Ні	Негативна

im Maul haben	(через) зуби	о			
Einen langen Brei machen	Лити воду	Довго і нудно говорити про що-н.	Ні	Ні	Негативна
J-m Brei um den Bart schmieren	Мазати комусь медом по губах	1. Говорити комусь що-небудь приємне (перев. з корисливою метою). 2. Викликати в кого-небудь почуття задоволення, радості, втіхи (перев. похвалою, лестощами і т. ін.); бути приємним комусь	Так	Ні	Нейтральна
Den Brei verschütten	Псувати / зіпсувати обідню	Зіпсувати справу	Ні	Ні	Негативна
Sich den	Робити з	Брехати,	Ні	Ні	Негативна

Mund am heißen Brei verbrennen	губи (писка) халяву	говорити зайве			
Um den Brei herumreden	Ходити довкола	Говорити не по суті	Ні	Ні	Негативна
J-m zu Brei schlagen	Стерти на порох когоне.	Знищити, добитися повної поразки, знешкодження когось	Ні	Ні	Негативна
Der Brei wird nicht so heiß gegessen, als er aufgetragen wird	Не такий чорт страшний, як його малюють	Не таке страшне щось насправді, як про це думають і говорять	Ні	Ні	Нейтральна
Iß deinen Brei und halte das Maul	Мовчи, глуха, менше гріха	Хтось не дочув думку до кінця і, доповнив її самостійно або інтерпретув ав по- своєму.	Ні	Ні	Нейтральна
Regnets Brei, fehlt	Як бідному (сиротині)	Важко впоратися з	Ні	Ні	Нейтральна

ihm der Löffel	женитися, то й ніч мала (то й день малий)	чимось раптово запропонов аним: часу мало			
Wer den Brei gekocht hat, der esse ihn auch	Хто кашу заварив, той і мусить їсти	Хто наробив лиха, мусить розібратися і в наслідках	Так	Так	Нейтральна
Ein faules Ei verdirbt den ganzen Brei	Ложка дьогтю зіпсує діжку меду	Те невелике (дрібниця), що псує якусь справу, вигляд чого-небудь	Так	Ні	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Brombeeren/ожина»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
Das ist billig wie Brombeeren	Дешевше від дірки з бублика	Це зовсім дешево; це нічого не варте, нічого не	Так	Ні	Негативна

		значить			
Häufig wie Brombeeren	На кожному кроці	Всюди	Ні	Ні	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Butter/масло»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
J-m Butter aufs Brot schmieren	Мастити словами	Умаслювати, улещувати кого-н.	Ні	Ні	Нейтральна
Butter auf dem Kopf haben	Мати пір'ячко на писку	Мати сумнівну репутацію	Ні	Ні	Негативна
Wie Butter an der Sonne dastehen	Ні в дві ні в три	Зовсім розгубитися	Ні	Ні	Нейтральна
Wie Butter an der Sonne zerrinnen	Танути як віск	Зникати (напр. про гроші)	Ні	Ні	Нейтральна
Wie Butter an der Sonne schmelzen		Швидко минати (про почуття)			Нейтральна
J-m ist die Butter vom	Сісти маком	Зазнати невдачі в	Так	Ні	Негативна

Brot gefallen		чому-небудь			
Da ist mir die Butter vom Brot gefallen	У мене серце у грудях обірвалося	Про сильне зворушення, викликане раптовим переляком, несподіваною прикрістю	Ні	Ні	Нейтральна
Bei j-m liegt der Kamm auf der Butter	У кого-н. усе догори дном	Безладдя, хаос, розгардіяш	Ні	Ні	Негативна
Alles (ist) in (bester) Butter!	Все в шоколаді!	Все в гаразд!	Так	Ні	Позитивна
Hand von der Butter!	Руки геть!	Не чіпати!	Ні	Ні	Нейтральна
Butter verdirbt keine Kost	Каші маслом не зіпсуєш	Хорошим не нашкодиш	Так	Так	Нейтральна
J-m die Butter vom Brote nehmen	Урвати ласий шматок	Поживитися за чий-н. рахунок; позбавити кого-н. ласого шматка	Ні	Ні	Негативна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Butterbrot/ хліб з маслом, бутерброд»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
J-m fällt das Butterbrot regelmäßig auf die Fettseite	Сісти маком	Зазнати невдачі в чому-небудь	Так	Ні	Негативна
J-n auf ein Butterbrot bitten	Запросити на склянку чаю	Запрошувати в гості	Так	Ні	Нейтральна
J-m etw. aufs Butterbrot schmieren	Вибивати (колоти) очі	Докоряти кому-н	Ні	Ні	Негативна
Für (um) ein Butterbrot	За пухлу душу	За безцінь, даром	Ні	Ні	Нейтральна
J-d muss noch ein paar Butterbrote essen	Мало каші з'їв	Ще не дуже досвідчений, ще не доріс	Так	Ні	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Ei/яйце»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація

Das Ei des Kolumbus	Колумбове яйце	Так говорять, коли йдеться про несподіване і просто розв'язання складного питання	Так	Так	Нейтральна
Sein Ei dazwischen legen	Вставити свої п'ять копійок	Вставити слівце, втрутитися в розмову	Ні	Ні	Нейтральна
Etw. hat seine Eier		Що-н. має свої труднощі			Нейтральна
J -d hat Eier im Fett	Як сир у маслі купається	Жити в повному достатку	Так	Ні	Нейтральна
Seine Eier in fremde Nester legen	Звалювати з хворої голови на здорову	Робити винним невинного, звинувачуючи його	Ні	Ні	Негативна
J-n anfassen wie ein rohes Ei	Носитися як (мов, ніби тощо) з писанкою	Дуже делікатно поводитися з ким-н.; боятися доторкнути	Так	Ні	Нейтральна

		ся			
Sich gleichen wie ein Ei dem anderen	Бути схожими, як дві краплі води	Бути схожими один на одного	Ні	Ні	Нейтральна
J-d hat mit j- m ein Ei zu schälen		Мати свої рахунки з ким-н.			Нейтральна
Nicht wissen, wo man sein Ei hinlegen sollte	Не мати уявлення	Не бути обізнаним з чимсь	Ні	Ні	Нейтральна
J-d muss sein Ei unterm Huhn verkaufen		Мусить продавати товар, ледве виготовивш и його. Досл.: хто- н. мусить продавати яйце прямо з-під курки			Нейтральна
Etw. ist kein ausgeblasene s Ei wert	Не варте дірки з бублика	Можна не брати до уваги, яким можна знехтувати	Так	Ні	Нейтральна
Wie auf Eiern gehen		Обережно ступати;			Нейтральна

		діяти дуже обережно			
Wie aus dem Ei gepellt	Одягнений як лялечка	Дуже гарно одягнений	Ні	Ні	Позитивна
J-d ist kaum aus dem Ei gekrochen	У кого-н. ще молоко на губах не обсохло	Хто-небудь зовсім ще молодий і недосвідчен ий	Так	Ні	Негативна
Für einen Apfel und ein Ei	За пухлу душу	За безцінь, даром	Ні	Ні	Нейтральна
Etw. mit dem Ei der Leda beginnen	Починати з Адама	Починати від самого початку	Ні	Ні	Нейтральна
Kümmere dich nicht um ungelegte Eier		Не хвилюйся передчасно			Нейтральна
Ein faules Ei verdirbt den ganzen Brei	Ложка дьогтю зіпсує діжку меду	Те невелике (дрібниця), що псує якусь справу, вигляд чого-небудь	Так	Ні	Нейтральна
Das Ei will klüger sein als die Henne	Курку яйця не вчать	Діти батька не вчать	Так	Так	Нейтральна

Wer viel Eier hat, backt viel Kuchen	Кому багато дано, з того багато й питають	Іншими словами, чим більше прав має людина, тим більше в неї і обов'язків	Ні	Ні	Нейтральна
Ein gekochtes Ei im Frieden ist besser als ein gebratener Ochs im Krieg	Де згода, там і вигода	Про користь дружби	Ні	Ні	Нейтральна
Besser heute ein Ei, als morgen ihrer drei	Краще синиця в жмені, ніж журавель у небі	Радіти і бути вдячним уже тому, що він має, замість того, щоб гнатися за невідомим в спробі знайти здобич побільше	Ні	Ні	Нейтральна
Schlecht Ei, schlecht	З поганої трави лихе	Який не має добрих	Ні	Ні	Негативна

Kücken	й сіно	якостей, властивосте й			
Ein halb Ei ist besser, als die ledige Schale	Аби живі, а що голі – то нічого	Краще щось, ніж нічого	Ні	Ні	Позитивна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Käse/сир»

Фразеологізм м німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічног о компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічног о компоненту	Конотація
Alter Käse	Дурне сало	Йолоп, дурень	Так	Ні	Негативна
So ein verdammter Käse!	Кепські справи!	Безнадійно	Ні	Ні	Негативна
Der Käse sinkt		Тут справа нечиста			Негативна
Drei Käse hoch	Від горшка два вершка	Про людину, невисоку на зріст	Ні	Ні	Нейтральн а
Das geht dich einen Käse an	Не сунь (не пхай, не потикай) носа до чужого проса	Це тебе зовсім не обходить	Ні	Ні	Негативна
Käse	Бити	Займатися	Ні	Ні	Негативна

machen	байдики	дурницями			
Red keinen Käse!	Не мели дурниць!	Застереженн я не казати нісенітниці	Ні	Ні	Негативна
Auf den Käse fliegen	Попастися на гачок	Бути ошуканим, введеним в оману кимось	Ні	Ні	Нейтральна
Schluss mit dem Käse	Годі лясати точити	Годі базікати	Ні	Ні	Негативна
Sich über jeden Käse aufregen		Хвилюватися через кожну дрібницю			Негативна
Den Kümmel aus dem Käse bohren	Вилловлювати бліх	Бути дріб'язковою людиною	Ні	Ні	Негативна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Nudel/макаронні вироби»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компонента в обох мовах	Співпадіння глютонічного компонента	Конотація
Eine dicke Nudel	Як сто свиней	Товста людина	Ні	Ні	Негативна
So eine freche		Такий нахаба!			Негативна

Nudel!					
So eine giftige Nudel!	Мов спасівська муха!	От уїдлива людина!	Ні	Ні	Негативна
So eine duftige Nudel!	Оце так фрукт!	Ну й тип!	Так	Ні	Негативна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Pfeffer/перець»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компонента в обох мовах	Співпадіння глутонічного компонента	Конотація
Du sollst dahineilen, wo der Pfeffer wächst!	Забирайся звідси до чорта в зуби!	Уживається як лайка для вираження великого роздратування . Посилати кого-н. геть.	Ні	Ні	Негативна
Das ist starker Pfeffer!	Це вже занадто!	Вживається на означення того, що хтось у своїх діях або словах вийшов за межі звичайного, допустимого	Ні	Ні	Негативна
Ein Anzug		Чорний			Нейтральн

im Pfeffer und Salz		КОСТЮМ З БІЛИМИ ЦЯТОЧКАМИ			а
In den Pfeffer geraten	Вскочити (встряти) в халепу (в рахубу)	Потрапити в неприємну ситуацію, зробивши щось необдумане, допустивши якусь помилку і т.ін.; зробити собі клопіт	Ні	Ні	Негативна
Im Pfeffer liegen	Сісти в калюжу	Опинитися в неприємному становищі	Ні	Ні	Негативна
Mit Pfeffer		Уїдливо			Негативна
J-d ins Pfefferland wünschen	Посилати кого-н. під три чорти	Уживається як лайка для вираження великого роздратування . Посилати кого-н. геть.	Ні	Ні	Негативна
Sich wie Mäusedreck unter den Pfeffer mengen	Встромляти (встромити) носа не в своє діло	Втручатися не в свої справи	Ні	Ні	Негативна
J-m	Обвести	Зухвало	Ні	Ні	Негативна

Mäusedreck als Pfeffer verkaufen	навколо пальця	обдурити			
--	-------------------	----------	--	--	--

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Rosine/родзинка»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
J-m Rosinen in den Kopf setzen	Забивати / забити баки	Задурювати голову	Ні	Ні	Негативна
Rosinen im Kopf haben		Носитися з маревними ідеями; мітити на щось особливе			Нейтральна
Sich (D) Rosinen aus dem Kuchen klauben	Збирати вершки (на молоці)	Брати собі все найкраще	Так	Ні	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Salz/сіль»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
Ein Anzug im Pfeffer und Salz		Чорний костюм з білими			Нейтральна

		цяточками			
Salz und Brot	Хліб-сіть	У німецькій мові «Salz und Brot» – символ простої, здорової їжі, а в українській «хліб та (і) сіль» – символ гостинності	Так	Так	Нейтральна
J-m das Salz in der Suppe nicht gönnen	Такий, що галушки за спину не кине	Навіть найменшу дрібницю шкодувати для кого-н.	Так	Ні	Негативна
Nicht das Salz zum Brote haben	Їсти сухий хліб	Не мати найнеобхіднішого; жити у нестатках, у бідності, нужді	Так	Так	Негативна
Etw. hat weder Salz noch Schmalz	Ні голови, ні хвоста	Що-н. позбавлене будь-якого змісту	Ні	Ні	Нейтральна
Nicht das	Не	Терпіти	Так	Ні	Негативна

Salz zur Suppe verdienen	заробляти навіть на шматок хліба	матеріальні нестатки			
Etw.ist für j-n Salz auf die Wunde	Що-н. кому-н. як сіль на рану	Що-небудь дуже неприємне, дуже вражає, спричиняє душевний біль або взагалі викликає негативні емоції у когось	Так	Так	Негативна
Im Salz liegen	Влипнути як муха в мед	Потрапити в скрутне становище	Так	Ні	Негативна
J-n ins Salz hacken	Розтерти на порошок когось-н.	Знищувати, розбивати вщент	Ні	Ні	Нейтральна
Ohne Salz und Schmalz	Ні риба, ні м'ясо	Безбарвний, беззмістовний	Так	Ні	Нейтральна
Wo Salz gesät wird	Де козам роги правлять	Дуже далеко; в суворих, необжитих	Ні	Ні	Нейтральна

		краях			
Salz und Brot macht Wangen rot		Хліб та сіль рум'янять щічки			Позитивна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Speck/сало»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
Speck ansetzen	Вбиватися / вбитися в тіло (зневажл. в сало)	Поправлятися, гладшати	Так	Так	Негативна
Den Speck spicken	Передати куті меду	Переборщити, перестаратися	Так	Ні	Нейтральна
Ran an den Speck!		Давай! Починай! За роботу!			Нейтральна
Mit Speck fängt man Mäuse	Всякий ласий на чужі ковбаси	Охочий поживитися за чий-небудь рахунок; жадібний	Так	Ні	Нейтральна
Der Speck ist am fettesten in anderer Leute	У чужих руках завше більший шматок	Усе чуже смачніше	Ні	Ні	Нейтральна

Pfannen					
Der Speck läßt von der Schwarte nicht	Їх і водою не розіллеш	Бути завжди разом з ким- небудь	Ні	Ні	Позитивна
J-d geht ran an den Speck	Так працює, що аж курява здіймається	Працювати з усіх сил	Ні	Ні	Позитивна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Nuß/горіх»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
In die Hasen (Haselnusse) gehen		Піти на побачення з дівчиною; вступити в любівні відносини з дівчиною (ще до її заміжжя)			Нейтральна
Eine hohe (taube) Nuß	Порожня голова	Так кажуть про нерозумну, нетямущу людину	Ні	Ні	Нейтральна
Wie Nüsse	Як (що)	Дуже легко,	Так	Так	Позитивна

knacken	горіхи луцтити	без зусиль			
Das ist so viel wert, Wie eine taube Nuß	Це не варте дірки від бублика	Не має ніякої цінності; можна не брати до уваги, яким можна знехтувати	Так	Ні	Негативна
Eine harte Nuß knacken	Розкусити (міцний) горіх (горішок)	З великими труднощами впоратись із чимось	Так	Так	Позитивна
Eine harte Nuß	Твердий (міцний) горішок	1. Дуже складна справа 2. Людина зі складним характером	Так	Так	Нейтральна
Eine harte Nuß zu knacken geben		Поставити перед ким-н. складне завдання			Нейтральна
Nüsse austeilen	Роздавати штурхани направо і наліво	Бити, боляче штовхаючи кого-небудь	Ні	Ні	Нейтральна

J-d hat eine harte Nuß zu knacken	Сушити голову	Кому-н. доведеться поморочити голову (над чим-н.); важко думати над складною проблемою	Ні	Ні	Нейтральна
Keine taube Nuß wert sein	Не бути вартим і дірки від бублика	Не має ніякої цінності; можна не брати до уваги, яким можна знехтувати	Так	Ні	Негативна
Eins auf die Nuß kriegen	Дістати на горіхи	Бути вилаяним, покараним, дістати прочухана	Так	Так	Негативна
J-d aus der Nuß heben		Визволити з біди			Позитивна
In einer Nuß		У стислому вигляді, стисло			Нейтральна
Kleine Nüsse, süße Kerne	Чорний мак, та смачний	Іноді те, що зовні не привабливе,	Так	Ні	Нейтральна

		за внутрішнім змістом зовсім інше			
--	--	--	--	--	--

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Bohne/біб, квасоля»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту	Конотація
Dürr, lang wie eine Bohnenstange	Як жираф	Дуже худий, високий	Ні	Ні	Нейтральна
Wie Bohnenstroh	Як слон	Бути дуже міцним	Ні	Ні	Нейтральна
Bohnen in den Ohren haben	Позакладало вуха	Хто-небудь утратив слух, не чує	Ні	Ні	Негативна
J-d hat die Bohne gefunden	Щастя усміхнулося	Кому-н. пощастило	Ні	Ні	Позитивна
Blaue Bohnen		Кулі			Нейтральна
Nicht die Bohne	Ні бум-бум	Нічогосінько (не розуміти, не знати)	Ні	Ні	Нейтральна
Keine Bohne!	Ні на макове зерно!	Анітрохи! Зовсім ні! Аж ніяк!	Так	Ні	Нейтральна

Аналіз фразеологізмів з компонентом «Kümmel/кмин»

Фразеологізм німецької мови	Фразеологізм української мови	Значення	Наявність глутонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глутонічного компоненту	Конотація
Kümmel spalten	Виловлюват и бліх	Копатися в дрібницях; бути педантом; бути дріб'язков ою людина	Ні	Ні	Нейтральна
Den Kümmel aus dem Käse bohren	Виловлюват и бліх	Копатися в дрібницях; бути педантом; бути дріб'язков ою людина	Ні	Ні	Негативна
Einem den Kümmel reiben	Дати прочухана	1. Дуже лаяти, сварити кого-небудь. 2. Бити, суворо карати кого-небудь,	Ні	Ні	Негативна

		розправлят ися з кимсь. 3. Різко критикува ти кого- небудь, не попускати комусь			
Arbeiten, wie ein Kümmeltürke	Працює, як віл у ярмі	Дуже тяжко працювати	Ні	Ні	Негативна

Таблиця 3.2 – «Результати порівняльного аналізу фразеологізмів з
глютонічним компонентом»

Фразеологізм з компонентом	Наявність глютонічного компоненту в обох мовах	Співпадіння глютонічного компоненту
«Apfel /яблуко»	Ні: 36% Так: 64%	Ні: 64% Так: 36%
«Brot/хліб»	Ні: 34% Так: 66%	Ні: 45% Так: 55%
«Bier/пиво»	Ні: 71% Так: 29%	Ні: 86% Так: 14%
«Birne/груша»	Ні: 0% Так: 100%	Ні: 100% Так: 0%
«Banane/банани»	Ні: 100%	Ні: 100%

	Так: 0%	Так: 0%
«Suppe/суп/юшка»	Ні: 25% Так: 75%	Ні: 100% Так: 0%
«Honig/мед»	Ні: 27% Так: 73%	Ні: 55% Так: 45%
«Milch/молоко»	Ні: 33% Так: 67%	Ні: 33% Так: 67%
«Kartoffeln/картопля»	Ні: 100% Так: 0%	Ні: 100% Так: 0%
«Wurst/ковбаса»	Ні: 83% Так: 17%	Ні: 100% Так: 0%
«Brei/каша»	Ні: 71% Так: 29%	Ні: 86% Так: 14%
«Brombeeren/ожина»	Ні: 50% Так: 50%	Ні: 83% Так: 17%
«Butter/масло»	Ні: 73 % Так: 27%	Ні: 83% Так: 17%
«Butterbrot/ хліб з маслом, бутерброд»	Ні: 40% Так: 60%	Ні: 100% Так: 0%
«Ei/яйце»	Ні: 63% Так: 37%	Ні: 89% Так: 11%
«Käse/сир»	Ні: 11% Так: 89%	Ні: 100% Так: 0%
«Nudel/макаронні вироби»	Ні: 67% Так: 33%	Ні: 100% Так: 0%
«Pfeffer/перець»	Ні: 100% Так: 0%	Ні: 100% Так: 0%
«Rosine/родзинка»	Ні: 50% Так: 50%	Ні: 100% Так: 0%

«Salz/сіль»	Ні: 30% Так: 70%	Ні: 70% Так: 30%
«Speck/сало»	Ні: 50% Так: 50%	Ні: 83% Так: 17%
«Nuß/горіх»	Ні: 30% Так: 70%	Ні: 60% Так: 40%
«Bohne/біб, квасоля»	Ні: 83% Так: 17%	Ні: 100% Так: 0%
«Kümmel/кмин»	Ні: 100% Так: 0%	Ні: 100% Так: 0%

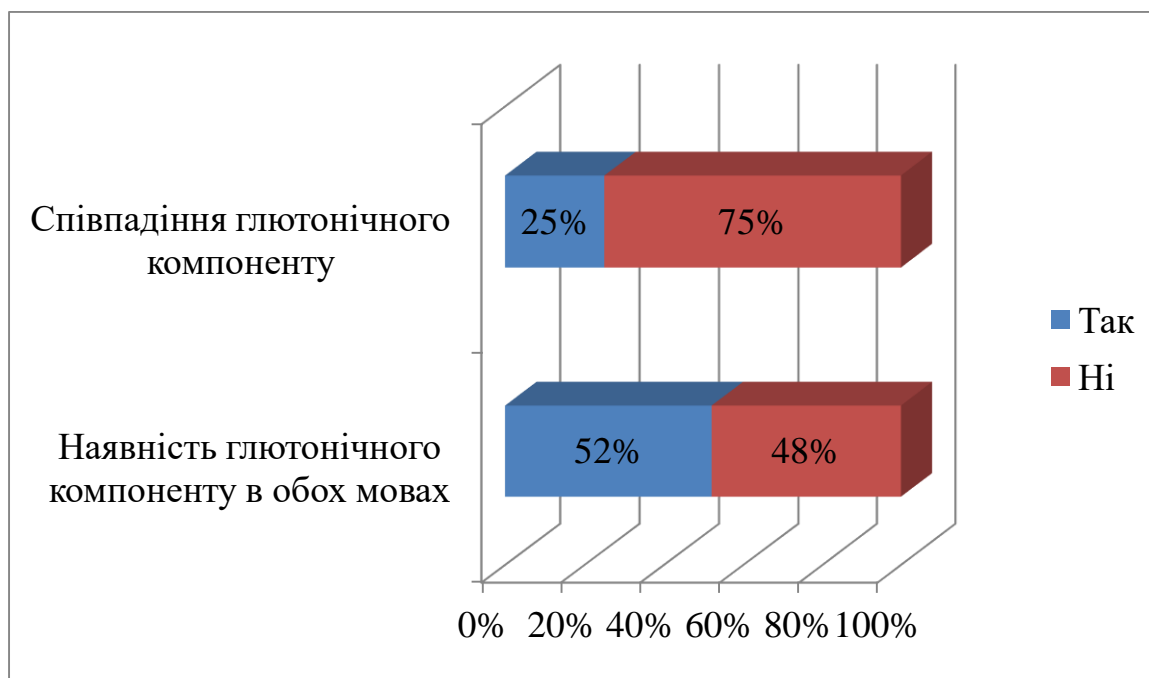

Рисунок 3.3 – «Загальні результати порівняльного аналізу фразеологізмів з глютонічним компонентом»

Таблиця 3.3 – «Результати дослідження фразеологізмів з глютонічним компонентом за конотативним значенням»

Назва продукту	Негативна конотація	Позитивна конотація	Нейтральна конотація
яблуко	8	0	6
хліб	16	7	23
пиво	4	2	4

груша	4	0	1
банан	0	0	2
суп	4	0	0
мед	0	2	9
молоко	1	2	3
картопля	3	0	2
ковбаса	1	0	5
каша	8	0	6
ожина	2	0	0
масло	4	1	7
бутерброд	2	0	3
яйце	3	2	19
сир	9	0	2
макарони	4	0	0
перець	8	0	1
родзинки	1	0	2
сіть	5	1	6
сало	1	2	4
горіхи	3	3	8
квасоля	1	1	5
кмин	3	0	1

ВИСНОВКИ

Об'єктом нашого дослідження були фразеологічні одиниці з глютонічним компонентом у німецькій мові. Завдання, які були поставлені на початку роботи вважаємо виконаними.

По-перше, досліджено проблему визначення поняття фразеологізм. Також, виявлено, що в сучасній лінгвістиці загальноприйнятого визначення фразеологічних одиниць не існує і сьогодні.

По-друге, було проаналізовано діяльність дослідників гастрономічного дискурсу та виявлено, що попри значну кількість робіт в цій області, на сьогодні залишається велика кількість так і не вирішених питань.

По-третє, було досліджено етимологію німецьких фразеологізмів з глютонічним компонентом, що, зі свого боку, допомогло дізнатися про традиції, побут та звичаї людей іншої країни.

По-четверте, було здійснено дослідження фразеологічних одиниць з глютонічним компонентом на прикладі 419 фразеологізмів, а саме:

- за допомогою тематичної класифікації;
- методом визначення конотації фразеологізмів;
- порівняльного аналізу.

Таким чином, проаналізувавши фразеологізми з глютонічним компонентом за допомогою тематичної класифікації можна зробити висновок, що однією з найчисленніших груп серед німецьких фразеологічних одиниць є група «Борошняні вироби» – 21%. В українській мові також переважає кількість фразеологізмів з тематичної групи «Борошняні вироби» – 16%. Ми можемо зробити висновок, що з давніх часів, серед німецького та українського народу, велика популярність в сфері продуктів харчування належала саме борошняним виробам, так як саме ця група є найбільшою.

Також була здійснена класифікація фразеологізмів за допомогою методу визначення конотації. Було виділено кількість фразеологізмів глютонічної комунікації, що мають позитивну, негативну або нейтральну конотацію. Результати дослідження продемонстровано в таблиці 3.3 – «Класифікація

фразеологізмів за конотативним значенням у відсотках».

Порівняльний аналіз показав, що в німецькій та українській мовах глютонічний компонент співпадає у 25% фразеологізмів, а в 75% – ні. Наявність глютонічного компоненту в обох мовах – 52%.

Лексика їжі, її характеристики та дії або стани, пов'язані із здобуванням, приготуванням та споживанням, формують особливе лінгвістичне середовище. Фразеологізми глютонічної комунікації – це особливий мікросвіт мови, який розкриває характерні особливості відображення картини світу, саме тому так важливо їх досліджувати.

Підсумовуючи, слід зазначити, що фразеологізми з гастрономічним компонентом в німецькій та українській мовах мають як спільне, так і ряд відмінностей, зумовлених особливостями менталітету німецького та українського народів. Лексика їжі, її характеристики та дії або стани, пов'язані зі здобуванням, приготуванням та споживанням, формують особливе лінгвістичне середовище. Фразеологізми гастрономічного дискурсу – це особливий мовний мікросвіт, який розкриває характерні особливості відображення картини світу. Цей факт свідчить про актуальність та перспективність подальших досліджень в цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс // Лингвистический энциклопедический словарь. М., 1990. – С. 136-137.
2. Баран Я. Теоретичні основи фразеології / Я. Баран, М. Зимомря. – Ужгород, 1999. – 175 с.
3. Бабкин А.М. Русская фразеология, ее развитие и источники. Л., 1970.
4. Бинович Л. Э. Немецко-русский фразеологический словарь / Л. Э. Бинович. – Москва, 1995. – 767 с. – (Аквариум).
5. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке / В. В. Виноградов – М., 1986. – 342 с.
6. Водовозова Е. Н. Как люди на белом свете живут. Немцы / Е. Н. Водовозова. – С.-Петербург: Типография Балашева и К. Тип. Гоппе, 1895. – 228 с.
7. Гаврись В. І. Німецько-український фразеологічний словник / В. І. Гаврись, О. П. Пророченко. – Київ: Радянська школа, 1981. – 382 с.
8. Гавриш М. Тенденції розвитку фразеологічного складу німецької мови / Михайло Гавриш. – С. 1.
9. Ганиева Ф. Ф. Фразеологические единицы как объект исследования в трудах отечественных исследователей / Ф. Ф. Ганиева. // *Lingua mobilis*. – 2015. – №1. – С. 38–47.
10. Денисенко С. Н. Концепт мовної картини світу і сучасні дослідження фразеології / С. Н. Денисенко. // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. – 2010. – С. 3–6.
11. Дмитренко В. І. Гастрономічний дискурс сучасної жіночої прози / В. І. Дмитренко. // *Науковий вісник мну імені В. О. Сухомлинського. філологічні науки (літературознавство)*. – 2015. – С. 77–80.
12. Жуков В.П. Русская фразеология: учеб. пособие. М., 2006.
13. Кашаева, О. И. Некоторые аспекты изучения и употребления фразеологизмов в немецком и русском языках / О. И. Кашаева. // *Молодой ученый*. — 2016. — № 3 (107). — С. 1083-1086. — URL:

<https://moluch.ru/archive/107/25685/>.

14. Кіт Л. Особливості фразеологізмів з компонентом «грошова одиниця» в сучасній німецькій мові та відображення в них національних рис характеру / Лариса Кіт. // Наукові записки. – №137. – С. 118–123.
15. Ковшова М. Л. Символьність в семантике фразеологізмів // Вестник Московского государственного лингвистического университета. - 2008. - Вип. 549.
16. Комар Л. Фразеологія як наука та її предмет дослідження / Леся Комар. // Молодь і ринок №3. – 2011. – С. 128–132.
17. Левченко О. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект / Олена Левченко. – Львів, 2005. – 265 с. – (Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України).
18. Майер В. Е. Деревня и город германии в XIV-XVI вв. / В. Е. Майер., 1979. – 169 с.
19. Мальцева Д. Г. Страноведение через фразеологизмы. Пособие по немецкому языку / Д. Г. Мальцева. – Москва: Высшая школа, 1991. – 172 с.
20. Мелех Г. Б. Мотиваційна база німецьких гастрономічних фразеологізмів. Science and Education a New Dimension. 2014. С. 62–64.
21. Мелех Г. Б. Сучасний стан дослідження фахової мови кулінарії. Науковий вісник Чернівецького університету. 2014. Вип. 692-693. С. 91-94.
22. Олянич, А. В. Гастрономический дискурс в системе массовой коммуникации (семантико-семиотические характеристики). Массовая культура на рубеже XX-XXI веков. Человек и дискурс. 2003. С. 167-200.
23. Сарміна Г.Л. Явище дефразеологізації / Г.Л. Сарміна // Національний університет «Острозька академія». – 2015. – С. 1–2.
24. Публічний електронний словник української мови [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrlit.org/slovnyk>.
25. Смирнова К. В. Лингвокультурологический анализ фразеологизмов с гастрономическим компонентом как отражения национального характера

- испанцев и русских. Русистика. 2013. №3. С. 57-62.
26. Токарев С. А. Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы XIX-начало XX в. Зимние праздники / С. А. Токарев. – Москва: Наука, 1973. – 351 с.
27. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Київ: Освіта, 1998. – 204 с
28. Фразеологічний словник української мови [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <https://slovyk.me/dict/phraseology>.
29. Duden — Das große Buch der Zitate und Redewendungen: Verlags des Bibliographischen Instituts GmbH (BI) in Mannheim, 2002.
30. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig, 1982. 200 s.
31. Vater H. Einführung in die Sprachwissenschaft. - Paderborn: Wilhelm Fink Verlag, 1994.